

GAZDASÁGI LAPOK

12. szám.

Megjelenik minden vasárnap.

1916. Márczius 19.

Zsák és ponyva

rendeléseket a nyári
idényre, áruhiány
miatt csak most

fapeckes kézi kévekötelek fogadhatók el.

Sürgőnyczim: **NAGELA BUDAPEST.** Vidéki telefon: 104—10, 35—92, 80—82. Gyár: Balaton-utca.

NAGEL ADOLF

zsák- és ponyvagár
és kölcsönintézet

Budapest, V., Arany János-u. 10.

Aratógépek, fűkaszálók,

szénagyűjtők, szab. egyszerű és műtrágyaszórával kombinált
vetőgépek, őrle- és daráló malmok, valamint az összes
gazdasági gépek az elismert legczélsebb kivitelben kaphatók:

STUCS ÖDÖN, BUDAPEST,
VI. KERÜLET, NAGYMEZŐ-UTCZA 66. SZ.

ZSÁKOKAT

Új és egyszer hasz-
nált lisztes és korpás

legjobban és olcsón szállít:

SCHLESINGER ÉS TÁRSA

zsák- és ponyvakölcsönző intézet
Budapest, VI., Gr. Zichy Jenő-u. 36.

Kéveköttők-, ponyva-, zsineg-, juta-
és lengyártmányok gyári raktára.

Telefon 15—28.

Telefon 15—28.

Gazdák figyelmébe! Foglyok és munkások

élelmezésére
LEGOCSÓBB ÉS LEGTÁPLÁLÓBB
a cukrozott

KÁVÉKONZERV

Kapható: 46 grammos koczkadagokként 13½ fillér.
1 kg. 3.—korona.

HUSIPARI GÉPRAKTÁR BUDAPEST, IX.,
BAKÁCS-TÉR 5/g. sz.

A munkáltatási időnyre ajánlunk

elsőrendű pestvárosi fehér tábla- és kitünő vidéki perzselt

munkásszalonnát,

valamint pestvárosi

disznósirt

a legmérsékeltébb árban. Felhívásra kedvező ajánlatokkal készségesen szolgálunk

WEISZ LIPÓT és TÁRSA

disznósir- és szalonnagykereskedők, Budapest, IX., Hentes-utca 17.

Sürgőnyczim: „Weiszefett, Budapest.” Interurban távbeszélő „József” 14—50

Wiking-aratógépek

eredeti svéd gyártmányu

kaszáló-, marokrakó- és kéveköttőgépeket

hozzávaló kéveköttő-zsineggel

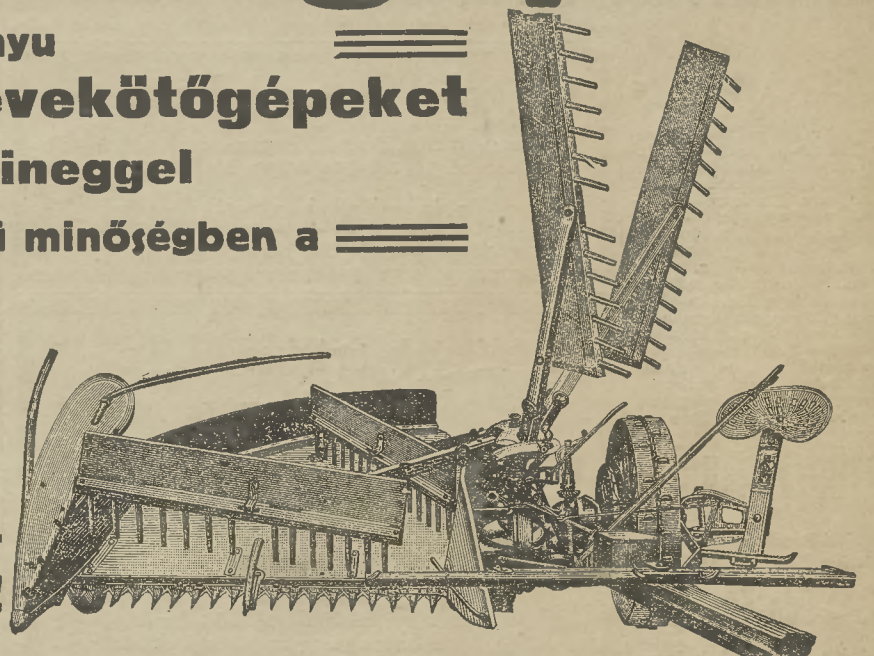
szállít, míg a készlet tart, elsőrendű minőségben a

Magyar Általános Gépgyár R.-T.

Budapest, VI., Váci-ut 141.

Sürgőnyczim: Magomobil. Telefon 45—15.

!! Nagy tartalék alkatrész-raktár. !!

Zsák-
és
ponyva-
kölcsönzés.

ZSÁK, PONYVA, ZSINEGÁRUK

legmegbízhatóbb szállítója

SCHILLINGER MIKSA

Budapest, V., Rudolf-rakpart 7. (Az orszagház
mellett.)

Telefon: 45—26.

Alapított 1878.

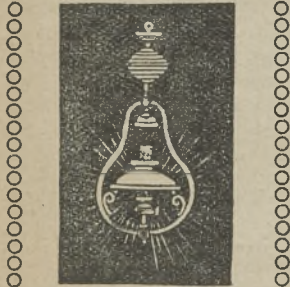
Pályázatokhoz csak bizonyítványmásolatok csatolandók. Eredeti bizonyítványok elvesztéséért a kiadóhivatal nem vállal felelősséget. ***!

KIS HIRDETŐ

A kihirdetések ára: minden szó 5 fillér a vastagabb betűvel írt szavak 10 fillér. a legkisebb hirdetés 1 korona. Csak oly levelek továbbíthatók, melyek a szükséges póstabélyeggel ellátva küldetnek be. □ □ □

Mindenütt gáztűny!

Gázlámpabevezetés nélkül!

Minden lámpa önmagában fejleszt a gázt és remek világítást nyújt. 100 gyertyafényerősség. **Faluhelyen** nélkülözhetetlen. Nincs füst, nincs korom, szagtalan, nincs tisztítás. Képes árjegyzék és leírás kívánatra ingyen.

BERÉNYI BÓDOG
gáz- és villamosgök gyári raktára
NAGYBECSKEREK.

Hreblay Emilné
állattelepén, Eperjes.

Ingen jól tojó hófehér orpington és gyönyörűen színezett kendermagos plimut tyúk fajtiszta tenyésztéssel darabonként 1 K árban előjegyezhetők és február hó 1-től kezdve szállíthatók az előjegyzés sorrendjében. Megrendelésnél a pénz egyidejűleg beküldendő. Választott **yorksinei malacok**, mindenkor elősúly kilogrammonként napi áron kaphatók. Ugyanott **óriási belga házinyulak** is kaphatók. Áruk 3 hónapos korban darabonként 10 korona. Azon túl havonta 3 koronával drágábbak.

Gazdasági gépek, eszközök, kocsik, szekerek, kádak, ablakok eladóké **Donáth Mihály-nál.** Vác, Budapesti Fő-ut 86.

Allások, pályázatok, valamennyi szakmából olvasható az „Országos Pályázati Közlönyben”. Ingyen mutatványszám. Budapest, IX. ker., Üllői-ut 55.

Akác, gläditia

csemeték legolcsóbban kaphatók Dobos Imre ny. főszolgabíró utóda **Dobos László** faiskolájában, Kótaj (Szabolcs megye). Tessék árjegyzékét kérni.

ELADÓ.

Dus gyökérzetű, prima, első osztályú kétéves gyökeres **fásoltvány** a legjobb bor- és csemegefajtából **160 Kor.** ezre, félelő **90 Kor.** ezre. **Európai** dus gyökérzetű **porbujtás** szőlővessző **34-40 Kor.** ezre. **Ripária** sima **8 Kor.**, egy éves gyökeres **18 Kor.**, kétéves **24 Kor.** ezre. **Mentikola, Berlandieri, Delaware, szászoros, Othello,** sima, 2 éves gyökeres jutányosan eladó. Különféle **gyümölcsfák** kaphatók. — Fajok megjelölésével **ár appal** szolgálók. **Borokat** vásárolók, esakis nagyobb tételre ajánlatot kérek. **Saguly** **Dániel, Nógrádverőce.**

Diszkertkedvelők

kérjenek árjegyzékot az első magyar diszkertfaiskolától. Tulajdonos

Copony Ede Körmen.

120 fajta tülevelűfák, lombok, sorsfák, diszcserjék kaphatók.

Szántógép kezeléshez jól őrölt szerelő azonnal felvétetik. Csakis hosszú gyakorlattal bíró képzettségű szerelők ajánlkoznak „Mégbizható 500” jellegre.

TELEFON 118-44.

Az **Augusztia gyorssegély** alap

Hadibiztosító osztálya
Budapest, V, Vilmos császár-ut 72.

Hadibiztosítást köt
harctéren levő vagy oda induló

katonák ott, vagy egyebütt bekövetkező **halálesetére** mérsékelt díjtételek mellett

A kötvény a hadbavonult

özvegyének és árváinak
1000 koronát **45** koronáért, **biztosít** **45** ha népfölkelő

és 70 koronáért, ha aktív vagy tartalékos.

A biztosítás 40 ezer koronáig szólhat, személyes jelentkezést nem igényel, mert megbízott által is megköthető. Orvosi vizsgálat nincs. Pótdíj nincs. A biztosítás **egy évig érvényes** és a díj megfizetése után azonnal hatályba lép. Az eddigi biztosítás összege 150 millió korona. Felvilágosítással készséggel szolgál az

Augusztia gyorssegély alap
hadibiztosító osztálya.

TELEFON 118-44.

Alapítva 1831.

46 kitüntetés.

Telefon 32-58.

Telefon 32-58.

ELSINGER M. J. ÉS FIAI

vitorlavászon-, len- és jutaárugyár,
♦♦ kikészítő-, telítő- és festőde. ♦♦

Gyár: Lajtaszentmiklós.

Raktár: Budapest, V., Báthory-utca 6.

Vizmentes szövetek, ponyvák, sátrak, öltönyök, köpenyek, lótakarók, tüzi- és itatóvedrek, kenderömlők.

Viaszkos-vászon waggon-kárpit, bőrvászon stb.

Kender- és jutazsákok.

Linoleum padlóbevonat.

Aratógépponyvák. ::

Gépkéveköttőzsinegek.

Ajánlatok és minták ingyen és bérmentve.

Höcker nyersolajmotorok

egyszerű, tartós, üzembiztos szerkezetben, 5-20 lóerőig, jutányos árban kaphatók:

Höcker Testvérek gőzkazán és gépgyár R.-T.
Budapest, V., Váci-ut 85.

Hízóállatok értékesítésére

felhívjuk a gazdák figyelmét a

Budapesti Állatvásárpénztár
Részvénytársaságra,

mely cég foglalkozik marhák, sertések, borjúk, birkák bizományi eladásával. Előleget nyújt hatóságilag megállapított kamatláb mellett.

Élőállatküldemények czimzendők:

Budapest, Ferencváros.

Telefon szám a marhavásáron: József 18-81.

Telefon szám a sertésvásáron: József 18-35.

HADIFOGLYOK RÉSZÉRE

legolcsóbb reggelit és vacsorát szolgáltatja a

Szövetség-Kávészukorral

kilónként 3 kor. 50 fillér.

FELLNER GYULA, Budapest, V., Lipót-körut 9. szám.

BAKANCSOK

katonai foglyok és munkások részére jutányos árban kaphatók **SZÜCS IZIDOR,** BUDAPEST, VI. kerület, Lehel-utca 8.

A 33 év óta fennálló **FISCHER-féle**

ZSÁK-

PONYVA-

GYÁR BUDAPEST, Nádor-u. 31-33.

egyike az ország legmegbízhatóbb beszerzési forrásainak.

Lópokróczok, valódi amerikai

Manila-kéveköttők, **SZŐLŐKÖTTŐZŐ-FONALAK,**

jobb és olcsóbb a raffánál. Egyszer használt **ponyvák, termény- és lisztes-zsákok** is állandóan jutányosan kaphatók.

Cséplésre és szobafűtésre

egyaránt kiválóan alkalmas és olcsó áránál fogva országszerte méltán kedvelt elsőrendű

baglyasaljai és Józsefaknai

tömörszenünket

ajánljuk a magyarországi gazdaközönség figyelmébe

Északmagyarországi Egyesített Kőszénbánya és Iparvállalat R.-Társ.

Budapest, V. ker. József-tér 10. sz.

ELADÓ tisztavérű, nagy, fehér **YORK-SHIRE**-tenyészetünkből származó

7 hónapos kanok,

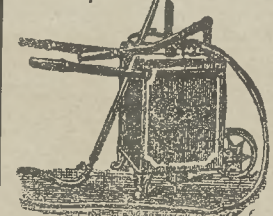
darabonként 50-75 kg. súlyban K 7.- kg.-kenti árban Gutmannovce pusztán mázsálva.

Báró Gutmann féle jószágigazgatóság, Orahovica, (Slavónia.)

A **Heller-féle**

„King”

gyorsmeszelő és fertőtlenítő gép, az ecsetmunka 20-szorosát teljesíti.

Gyártók azonkívül

PITTORE ÉS TRIUMPH nevű gyorsmeszelőt is.

Meszelőm szivattyúi azonnal kicserélhető golyós szelepekkel vannak ellátva, tehát nincsen eldugulás, nincsen piszkálás. Meszelőm ára (teljes felszereléssel és gyümölcsfák permetezésére alkalmas két- vagy háromágú szóróval) 60 koronától 320 kor.-ig.

IG. HELLER Bécs, II. Prater Schrotzbergstr. 1.

Kérjenek leírást.

Képviselők kerestetnek.

Legnagyobb megtakarítás **időben**

pénzben

és anyagban!

A „KING” kiváló gyorsmeszelő- és fertőtlenítő-gép sokoldalú használhatósága miatt egy mezőgazdaságban sem nélkülözhető. A szivattyúk teljesen tömör sárgarézből készülnek, javítások majdnem teljesen kizártak. „KING” tömlővezetékekkel többet teljesít, mint 20 ember ecsettel és mindenféle állványozást és előmunkálást feleslegessé tesz. Ezen gép egy nap alatt kifertőtlenít.

Név és védjegy Törvényes szabadalom.

Reitter Oszkár

nagybecskereki főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a **„PATKÁNIN”**

patkányirtó szer (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

1 adag ára 2 korona

mely elegendő körülbelül 120 patkány kiirtásához.

Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve.

A biztos eredményért jótállás! Ismertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használható. Kérőre ingyen küld Reitter Oszkár főkapitány Patkánin gyáranak vezetősége Nagybecskereken.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban: Budapest, VIII., József-utca 15. szám alatt.

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORIZMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV: Hozzunk mezel gazdaságunkba helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre	20 kor.
Fél évre	10 „
Negyed évre	5 „

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzandók.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala veszi fel.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

Hirdetési mellékletek jutányos árban fogadtatnak el.

TELEFON: József 40—66.

Az a lapokban foglalt minden cikkért az utányomás joga fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA

TARTALOM.

Szemle	Lap
Gazdasági levél	123
A Hortobágy növényföldrajza. — Dr. Rapaics Raymund	124
Tárhoza. — Egy tanulmányi kirándulás. — r-n	124
Szöszösbükköny tavaszi vetése. — I-ó	126
A világháború nemzetgazdasági jelenségei Európa kiéhez- tetésével. — Löherer Andor	126
Gyümölcsfák ültetése. — Hoppé Imre	127
Kérdések és feleletek	
Kérdések: Férgek az almafa tövében	127
Kiseb szakközlemények	127
Hírek	128

SZEMLE.

(Időjárás. — Magasabb gabonaárakat állapítsanak meg. — Hogyan lehet segíteni a gazdasági munkán?)

Végre remek időjárásunk van, már a mult hét végével majdnem országszerte megkezdtek a vetést, néhol ugyan erőnek erejével földbe akarják juttatni a tavaszi gabonát, ott is, hol a sár miatt a gépet vontató lovakat úgy kell — a szó szoros értelmében — kiásni s hol a nehéz munkától a vemhes kanca elvetél. De mindezen és hasonló kellemetlen és káros esetek dacára is csak úgy nyüzsög a népség kicsinye-nagyja, fiatalja és öregje, asszony, leány és gyermek a földeken, mint a hangyaboly s a mi nincs víz alatt, az hamarosan be lesz vetve. Az őszi gabonák gyönyörűen fejlődnek, erősödnek, bokrosodnak, csak sok a gyom s ennek irtását kell majd erőszakolni a gyermekesregeggel. A gyümölcsfák is igen szépen virágoznak, de bizony a hernyóirtás még mindig nincs befejezve, ezt is az iskolás gyermekekkel kell mielőbb végeztetni, mert itt a legfőbb ideje, ha a gyümölcsstermet meg akarjuk menteni. Ezen szemlét követő gazdasági levél a helyzetről kellő tájékozást nyújt.

Ugy értesültünk, hogy egyik tekintélyes vármegye tavaszi közgyűlésén indítvány adatik be, hogy a vármegye írjon fel a kormányhoz, miszerint a mostani tulságosan alacsonyra szabott terményárakat a viszonyokhoz mérten emelje fel, különben képtelenség gazdálkodni. 4000—4400 koronás (lásd a Gazd. levelet) ökör ár mellett 36 koronáért lehetetlen 1 q búzát termelni.

Mi már több ízben hangoztattuk s a gazdasági levelekből is kiviláglott, hogy a mai tulságzott igás állat és emberi munkabérek, de a hatalmasan emelkedett gép és eszköz árak mellett, lehetetlen a mai, aránylag nagyon is alacsonyra megállapított gabonaárakkal megelégedni gazdáinknak és hogy ha a haza éltető elemét, azt a *gazdaközönseget*, mely — táplálja egy a lövészárkokban hősiessen küzdő hadseregeinket, mint annak szükségleteit és lövegeit, fegyvereit stb. gyártó polgári lakosságot, — *okvetlenül istápolni kell a kormány*nak, kell hogy a hatalom polczán ülők ezt belássák s a mezőgazdák boldogulását, megélhetési módját meg is adják. Hisz ha ezt nem tennék, a termelés lehetőségét szüntelnék meg, a mi az átkozott angol kiéheztetési tervet mozdítaná elő. Adják meg a gazdáknak, a mi a gazdáké!

Ilyenkor, mikor körmünkre ég a dolog és ha lehetne éjjel-nappal dolgoznék a gazdaember egész háznépével, hogy csak előbb elkészüljön a tavaszi munkával, mindig akadnak mindenféle tervezetek, melyek boldogítani akarják a magyart, csak hogy a sok eszme közül fájdalom kevés a kivihető s így többnyire marad minden a régiben. A sok tanács közül, melyeket egyik-másik lapban olvastam, egy mégis megragadta figyelmemet, mert valóban gyakorlati intézkedést ajánl, olyat, mely a régi jó időben nagyon sok nagyobb gazdaságban meg is volt s csak az újabb kor törölte azt el a föld színéről. A P. H. egyik nagybányai előfizetője többek között ezeket írja:

„A napszám árát főként az emeli, mert általános a panasz, hogy a napszamos csak óriási áron tudja az élelmét beszerezni s így ha a helyzetet vizsgáljuk, rájövünk, miszerint igen is igaza van, mert míg e termelőtől a napszamoshoz jut a közvetítők tömegén keresztül az áru, oly drága, hogy azt szinte megfizetni sem lehet. Annyi vexaturának van a középbirtokos kitéve, hogy ideje lenne már róla és mellette a közérdekről is gondolni, azzal, hogy engedélyeztesék a középbirtokosságnak, miszerint a közvetítők serege kizárásával a saját terményeit a maximális ár korlátai közt adhassa a fizetésbe beszámítva munkásainak — meglátják lesz munkás, lesz munka és lesz új termény.”

Igaza van nagybányai gazdatársunknak! Az én boldogult gyermekkoromban bizony akárhány olyan uradalmi vagy középbirtokos gazdaság volt, hol a napszamos — zsellér — kicsibe kaphatott (méltányos alacsony árért) nemcsak gabonát, de hol malom volt, még lisztet is, aztán tejet, vajot, turót, babot, borsót, lencsét, répát, tökök, kukoriczát, esetleg ünnepekre bá-

rányt, mustra ürüt, sőt volt rá eset, hogy esküvőre kiselejtezett borjuhoz is jutott olcsón. Hol volt szőlő, ott bort vagy csigért is mértek, a hol meg sertésenyésztést üztek, ott malaczkokat, süldőket, télen meg zsirt, szalonnát és disznóhúst is vehettek a napszamos népek. Így élelmüket olcsón elégitve ki, kisebb napibér mellett is megelégedettek voltak. Ezt az állapotot kellene visszaállítani, de most mikor minden szem gabona a legszigorubbán számon lesz tartva, nehezen engedélyezne ilyesmit a hatóság. Pedig ezzel nemcsak olcsóbb és több munkaerőt nyerne a gazdaság, hanem a különben improduktív közvetítő elem, mely voltaképpen nem dolgozik, csak ide-oda futlót, kénytelen volna szinte — megélhetését biztosítandó — megfogni a munka boldogabb végét s ezzel is növekednék az, úgy is nagyon megcsappant munkássereg.

Gazdasági levél.

Az ország nyugati határáról. 1916 márcz. 9.

Még a nyáron megígértem, hogy irok a buzában kikelt burgonya terméséről az ősz folyamán, de a háború viszonyok annyiféle dolgot zúdítottak nyakamba, hogy a tollforgatásra nem jutott idő, még a számadásaimat is alig tudtam vezetni. De most a sok eső miatt nem tudván még vetni, rászánom magamat a megdrágult papir fogyasztására.

Tehát az a bizonyos árva krumpli, a mi az 1914. évi termésből a földben maradván, a buza között kikelt és aratás után vigan fejlődött, mintegy 30 q magyar holdankénti átlagot adott ott, a hol kellő időben megkapáltattam, de bizony a hol elkésve kapta meg a művelést, vagy még azt sem s csak egy kis fogasolás jutott neki osztályrészül, ott 12 q termett per 1200 □-öl. A jelenlegi árak mellett — 16 K q-ja kicsiben — így is jó volt 2-ik termésnek s hiszem és vallom, hogy 1916-ban pompás zabom lesz ebben a táblában.

Nagy fába vágtam a fejszém, tettem két szomszédommal társulva — azaz hogy vettünk — egy gözekét, majd így csak elkinlódunk valahogy az igásállat hiányon is, csak már meg volna az a szántógép, mert itt van a tavaszi talajmunka ideje. Csak hogy minden munkát nem lehet a gépre bizni s kell az ökör is, elmentem hát a tordai, f. hó 8-ikán tartott vásárra; volt ott elég sok szép magyar marha, mondhatom minőségileg a régebbi vásárok sem mutattak gyönyörűbb képet, de bizony a mennyiség nem a megszokott volt, látszott itt is, hogy legalább 20%-kal megcsappant az erdélyi marhaállomány is, nemcsak a mienk. 4 párat vásároltam, 5 évesek, tehát nem

TAKARMÁNYDARA
TENGERICSUTKÁBÓL

a LANZ-féle örlőgéppel! Az eddig csak tüzelésre használt tengericsutka mint **KITÜNŐ TAKARMÁNY** értékesíthető.

AJÁNLATTAL SZOLGÁL!

HAHN ARTHUR és TÁRSAI BUDAPEST, VIII. KERÜLET, ÜLLŐI-UT 52g.

Sürgönczim: **CASE BUDAPEST.**

Eredeti
amerikai

CASE

gőzszántó-
gépek,
a c z é l
c s é p l ő k.

STOVER amerikai benzinmotorok és lokomobilok.

az a kimondott urasági ökrök (a mi 6 éves), hanem az lesz, ha jól tartom őket, áruk 16.740 K, nyomtak 4580 kg-ot ott a vásáron mázsával 1 órákor délben; tehát kerekszám 3 K 66 fillérbe jött élősúly kg-ként. De ez nem volt a legdrágább vétel ezen a vásáron, mert akadt olyan is, melynél 3 K 92, sőt egynél éppenséggel 4 K 08 fillérbe került az élősúly, de ezek husos ökrök valának. Volt ott vagy 140—160 drb. bivaly is, ezek pr. kg. 3 K-ba kerültek. Jellemző a vásárra következő esetem: Egy székely góbé árul egy pár szép 5 éves ökröt, olyanok voltak, mintha pingálták volna őket. Kértem hogy adja? 4160 korona, volt a felelet. Igérek 4100 kroncsit, azt mondja, nem adja alább. Tovább megyek, körülnézek, de visszatérek egy óra múlva s azt mondom: „No bácsi hát megtartom őket“. „Most már 4400 K az áruk“, feleli a góbé. „Hát hogy-hogy?“ „Tessen csak körülnézni a vásáron, minden órában emelkedik az ár, hát az én tinóim is drágábbak lettek“. — Hát azért se vettem meg. Pedig igaz volt a góbénak. Hiszen néhány nap előtt levelezésben álltam egy társasággal és jó néhány fillérrel olcsóbban kaptam volna ökröket, mint most a vásáron, de hát hinni sem akartam, hogy ennyire fel megy az árak. Kíváncsi vagyok, majd a hosszú vasutazás után mibe is kerül 1 kg. élősúly az új igásmarhámból. Azt hiszem lesz 5 K. (Majd megírom annak idején.) Most a marhanevelők aratnak, mi bérlők s a nagyobb birtokosok — fájdalom — nem nevelünk, csak hizlalunk, meg tejet termelünk s szigorúan véve a pontos számítást, bizony ráfizetünk mindkét üzemre, mert eltekintve attól, hogy nálunk a közeli városban s a még közelebbi fogolytáborban a rozsszalmát is 18 K-val lehet értékesíteni, mindenféle természetesen eleséget helyben is jó áron megvesznek, azt kell számítani, hogy az abrakfélék óriási nehézségekkel kaphatók oly csimborassói áron, hogy még a mai hizómarha ár mellett is deficizzel dolgozunk.

Szomszédomban volt egy kis kazal 3 éves szalma, már fele elkorhadt, a java lehetett talán 3 jó szekérre való, ezt a tulajdonos velem becsültette, azt mondtam: talán megadnak érte 500 K-t, magam is megtartanám 400-ért. Jött másnap egy kereskedő, megkérdezte az árát, szó nélkül kifizette s vitte a szalmát.

Mostanában tisztán vagy 43 fillért kapok a tejért, de nekem 50 f.-ben van, úgy hogy februáriusban 1500 K-át fizettem rá tehenészetemre. Alig várom a legelőt, meg a zöldtakarmányt, ha meglesznek, abrakot nem adok teheneimnek, azt fogadom. Veszek még fiatal tinókat, kicsapom a szigeti legelőre s ezek fogják meghozni azt, a mit a tehenészet elvitt a gazdaság hasznából. Már most is majdnem vettem növendékmárhát Tordán, de nincs helyem, nincs istálló, építeni pedig nem lehet manapság.

Veszek jéggépet is, ha sikerül egy szomszéd-

ban levő üzemen kívül állót megszerezni olcsó pénzen, aztán gyártjuk a jeget derűre-korura, majd veszik szívesen, mert a környéken senkinek sincs.

Kivétel csak én magam vagyok, mert november végén, mikor a fagyok voltak, nyakra-főre vágattam és hordattam a jeget és egyik vermem meg is telt egészen, de mire a másikra került a sor (pedig a tejgazdasághoz ez is kell) elolvadt s azóta nem volt oly hideg, hogy érdemes jeget gyűjthetünk volna; tehát nekem is kell még valami jég; de annyi vevőm lesz, hogy majd az éjjeli munkát is be fog kelleni hozni. A sok szomszédos község, mészáros, hentes, cukrász, vendéglős stb., no meg a nagy fogolytábor és a birtokosok s bérlők egész serege majd megrohannak, ha megkezdjük a gyártást.

Ez se rossz dolog. X képviselőhöz beállít egy gazdaember, hogy a birtokától távoleső 12 hold földet megvenné. Jó, mondja a honatya, a háboru előtt már kínáltak holdjáért 900 K-át, annyi volt akkor egy pár ökrök ára. Állítson kend nekem ide 12 pár ökröt s magáé a 12 hold föld. — A gazda gyorsabban elpárolgott, mint a kánfor.

Hanem hogy most végigzónáztam az egész országot, láttam csak, milyen szerencsés az én kis gazdaságom, a hol alig van néhány hold fenékvíz s a többi pár nap alatt — ha nem fog esni s fúj a szél, mint ma — vehetek, mert bizony nem csak a Kis-, de kivált a Nagy-Alföld nagyon sok megyéjében annyi a talajvíz, hogy nem tudom, mikor lehet egyáltalában mivelés alá fogni azokat a földeket. Egész tengerek borítják el a látóhatárt. Bizony itt árpa, vagy zab már nem igen kerülhet vetésre, hanem majd csak kukoricza, köles, muhar, czirók, vagy más későn vethető növény. Nem csak kenyérterményből lesz majd kevesebb, mint hittük, hanem más takarmányféle is csak későn kerülhet kasza alá. Van az Alföldön akarhány ezer holdnyi kukoriczaszár most is még a lábán, máshol meg a sarjuboglyák ott rothadnak a vízben, sőt egy helyen még koromfekete kepe (kereszt) sorokat is láttam a kiöntött belvizek kellő közepén. Ilyesmit még ellenségemnek sem kívánok.

Bár csak tavaszi szellők fujdogálnának és legalább 2 hétig ne esnek egy csepp csapadék sem, akkor vigabb hurokat pengethetnék.

Gazdatársi üdvözlettel — r — a.

A Hortobágy növényföldrajza.

Irta: Dr. Rapaics Raymund.

IV.

6. A hortobágy fiatalabb flórája.

Annak, a ki a Hortobágyot meg akarja látogatni, ajánlatos előbb Debreczen muzeumában körülnézni. Itt s a Hortobágy szorgalmas kutatójának, *Zoltai Lajos* muzeumőrnek leírásaiból

meg lehet ismerni azoknak az eltemetett kultúráknak a maradványait, amelyek mind a Hortobágy földjéből kerültek elő.

Egyáltalában nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy nincs s már igen régóta nincs a Hortobágyon talpalatnyi földje sem, melyet ember ne tapodott volna. A kőkorszak óta különféle népek laktak itt, a melyek egymást váltogaták fel a Hortobágyon. Böven vannak nyomai e különféle népek tevékenységének, de ezek nemcsak azok a kő, bronz és vas holmik, a melyek a muzeumba kerültek, hanem egyebek is, a melyek a botanikust is közelről érdeklik.

A Hortobágy néhol temető, néhol telek: épület és udvar, sőt több helyen bizonyára szántóföld maradványa.* A régi halomsírokat régen kifosztották, az épületeket földig lerombolták s a szántást-vetést sokáig abbahagyták.

Bármilyen elhagyatott és elhanyagolt pusztaság is tehát három század óta a Hortobágy, mégis csak hatalmas romterület, a hol a hortobágyi szél nem Pánról és az őstermészetről, hanem eltemetett kultúrákról suttog s a hol az ember sírokat tapod. Ez a nagy temető ma már nem vonható be a romantika ködével, *Petőfi, Jókai, Kerner* és *Herma*n képzeletének délibábjával, hanem pozitív kutatásokra ösztönöz.

Kétségtelen tény, hogy a valóság sokszor ridegnek mondható. Így például bizonyára igen regegyes képzelődésekre lenne hajlandó a romantikus természetrajongó, a mikor *Kun György*-ről, az egykori hajdu, illetve rablóvezérről elnevezett lapos vagy laponyag tava előtt megáll, de a kutató szava félretolja a fátyolt s feltárja a valóságot.

»A mátai biztosi lak előtt szétszórtan számos kerek emelkedés mutatkozik. Ezeket is sirhalmoknak sejtettük. Itt végzett ásításoknál azonban középkori házhelyek omladékainak bizonyultak. Hasonló negatív eredménnyel járt a *Kun György*-nél levő laponyag és körülötte látszó tömérdek alacsony dombocskák megpróbálása. A laponyag maga valószínűleg kifosztott sirhalm; a dombocskák pedig, melyekben legalább is honfoglaláskori temetőt sejtettünk, talán disznófiatató gödrök maradványai.«

Könnyen belátható, hogy egy ilyen romterület, a melyen annyi had utja vezetett keresztül s melynek népe valaha délre és keletre egyaránt sokat érintkezett, ugyancsak bővelkedik behurczolt s általában az ember kezemunkájával megváltoztatott viszonyoktól függő növényekben. Sirhalmok, elhagyott telkek, lerombolt épületek, sőt egész falvak és disznófiatató gödrök flórája legnagyobb részben nem lehet egyéb, mint behurczolt, fiatal, itt csak a történelem folyamán megtelepedett növényzet.

Nehogy azonban ugyanabba a tulásba essünk,

* A hortobágyi „Kenderáztató-halmok“ és „Kenderáztató-tó“ neve bizonyítja, hogy itt valaha nagyobb mértékű kendertermesztés is volt.

TÁRCZA.

Egy tanulmányi kirándulás.

A Fejér- és Tolnamegyei Gazdatiszti Kör f. évi február hó 17. és 18-án a legújabb mezőgazdasági gépek tanulmányozása céljából kirándulást rendezett Budapestre, melyen számos gazdatárs vett részt, úgy okoskodván, hogy tanulni nem szűgyen és a jó gazda holtig tanul. De tartuk meg a sorrendet.

Először is, mint lojalis hazafiak, a magyar államvasutak gépgyárának, illetve vezérügynökkéségének bámulói gyanánt léptünk ki a X. ker., Kőbányai-ut 25. számú épületömbje felé, melynek V-ik kapujánál be léptünk s a szívesen kaulazoló fő- és fő-főtisztviselő urak bőséges és szakszerű magyarázatai mellett áhitattal szemléltük a Németországból hazánkba került láncc nélküli fűkaszalókat és aratógépeket, melyekből — hála legyen a Magyar Bank gondoskodásának — néhány százat kaphatnak a magyar gazdák még az ideai aratási (illetve kaszálási) idényre, mert hogy emberi erővel lekaszálni a fűvet és gabonát nem tudjuk, az már több, mint bizonyos, hiszen a mint tovább haladtunk az épületömbkelegben, láttuk — saját külön szemünkkel — hogy a srappellkészítés még mindig nagyban folyik, tehát a leszerelés epedve várt pillanata még mindig csak a jövő reménye.

(Ez az oka — kérem szeretettel — hogy a gyárak municiót készítenek és nem gazdasági

gépeket s nekünk, ha kell egy fűkaszaló vagy marokkrakó, már a német szomszédra vagyunk rászorulva. De másrészt a magyar gépgyártási politika valami olyan különlegesség, mihez mi nem értünk, hanem furesáljuk mégis egy kicsit, hogy a MÁV. gépgyára semmiféle kaszálómasinát nem fabrikál, pedig ezelőtt, tudjuk, hogy csinált ilyeneket is, mikor még volt elég kaszás s kevés gazda szánta rá magát a gépvásárlásra. Persze, reklámot csinálni, megverni a nagy dobót a gépek mellett, ehhez mi nem vagyunk eléggé *amerikaiak* s úgy látszik a vezérügynökség nyakán maradt néhány gép. Most mikor már a kisbirtokosnak is okvetlen szüksége volna a kaszáló- meg aratógépre, mikor ezerszámra is lehetne jó gyártmányokat eladni, kénytelenek vagyunk az előrelátóbb külföldnek adózni. A gyors átalakulásra, eke-, henger-, borona-, kapáló-, szecsakavágó-, répvágó- és darálógépek, valamint cséplőkészletek gyártásáról máról holnapra a kaszálógépek készítésére is átmenni, erre talán békeidőben elég fűrgék, mozgékonyak, leleményesek is volnánk, de — és itt a bibi — most, a háborus időben, mikor a hadvezetőség diktálja a munkabeosztást, mikor az itt máskor szorgoskodó 5600 munkás helyett csak 4500 egyén fur és farag, lehetetlen ilyen változások behozatalára csak gondolni is.) Hanem akármilyen érdekesek is az aratógépek, gyerünk tovább, mert este lesz az ilyen nagy faluban is, mint Budapest s mi a gázszívómozdonyokat is látni akarjuk, melyek manapság, a legkevesebb tüzelőanyaggal (lóerő- és óránként 0.45 kg. faszénnel) beébrné, a legolcsóbb erőgépek. Ezek

itt készülnek helyben, vannak kisebb és nagyobb alakuk, olyanok, melyek csak a tejgazdaság vagy takarmánykamra gépeit vannak hivatva hajtani, de olyanok is, melyek a cséplést, a mezőgazdasági termények fuvarozását, utak hengerezését, sőt még a talaj felszántását is közvetítik. (A részletes gépleírás nem tartozván a tárcza keretébe, arról majd alkalmmal egy szakcikkben fogunk megemlékezni.)

A tisztelt vezető és magyarázó uraktól elkövetkezve, a gyorsan robogó villamosok egyikébe vetettük magunkat és elméztünk a Kövér Lajos utca 11. száma alá (öt esztendeje vagyok fővárosi lakos s nem szűgyenlem bevallani, hogy még halvány segédfogalmam sem volt ily nevű utcának létezéséről), hol a Központi Kereskedelmi és Iparbank áruosztálya székel — de már csak részben, mert éppen akkor volt áthurczolódás alatt. Itt csupa amerikai készítményt láttunk, a 40 cm. négyzetben ültető kukoriczavetőgépet (300—400 K). Emerson-féle tárcsás vetőgépeket (1250 K), melyen a vetőember, ki nálunk a gép után szokott kullogni, szinte ülésen kényelmesen elhelyezkedve végzi kötelességét, még a kultivátoron is ül a kocsis, nem is szólva a kaszáló- és aratógépekről, melyek már Európában is üléssel vannak felszerelve. Ilyen gépek a rokkant katonák által is kezelhetők. Legeredetibb a nyolcz láb hosszú kaszákkal ellátott fűvagy takarmánykaszáló gép, mely a leggyorsabb munkát végzi, de természetesen csak is teljesen síkföldre való, Diószegen már négy darab működött a mult évben (ára darabonként 690 K), míg a készlet tart, mert behozni bizony manap-

mint a mibe a puszták rajongói estek, a kik őstermészetet láttak az Alföld pusztáin, szükséges, hogy ezt a fiatalabb flórát, illetve annak egyes jellemzőbb tagjait közelebbről is megvizsgáljuk s általában eredetét komoly mérlegelés tárgyává tegyük.

Ha a sziklegelőt más alföldi elhanyagolt letelekkel összehasonlítjuk, azt látjuk, hogy flórájukban sok olyan fajra akadunk, amelyek között vannak s a melyek száraz és erdőtlen hegyoldalaink füves mezőit is népesítik. Ezek a fajok önként értetődőleg a lösz és a homokmezőkről kerülhettek ide, a löszre és a homokra pedig nyilván a hegyoldalokról ereszkedtek alá.* Ezek tehát a honi xerofilis flóra térfoglalását jelentik, bár nem kérdés tárgya, hogy szikeseinkre való lejutásukat az ősmocsarak emberkéztől végbevitt kiszáritása tette lehetővé.

Igy foglalhatta el a kiszáritott és elszikesedő területeket a sziklegelő legnagyobb mennyiségben növő füve, a *Festuca pseudovina* s vele a *Koeleria gracilis*, *Poa crispera* és *augustifolia* s általában a sziklegelő igen sok növénye. Így került oda az *Achillea* három faja, a *Dianthus sabuletorum*, *Ranunculus pedatus*, *Potentilla arenaria*, *Pimpinella saxifraga*, *Veronica prostrata*, kakukfű, *Galium pedemontanum*, *Hieracium pilosellum*, *Carex stenophylla* és még sok más faj, melyek a hortobágyi sziklegelőknél éppen úgy meg vannak, mint a debreczeni homoklegelőknél.

Am ezeket a fajokat nem is tekintjük jellemző sziknövényeknek. Ilyeneket nagyobb számban inkább csak az erősebben szikes helyeken a szikpadkán, szikfokon, szikparton és vaksziken élő fajok között találunk. Ezek tehát azok a sziknövények a Hortobágyon is, amelyek részletesebb vizsgálódást kívánnak.

Éppen kiválsón jellemző sziknövényeinkről kell azonban elmondanunk, hogy ezek hazánk flórájának legfiatalabb polgárai. Ez már abból is következik, hogy a sziktalajok mind legujabb alakulatok s továbbá abból is, hogy speciális és önálló sziki formációt hazánkban nem ismerünk, a sziken egyáltalában nem is annyira formációban, mint inkább csak seregetben jelennek meg a növények. Ezt bizonyítja továbbá, hogy sziki flóránkban nagyon sok a másutt ruderalisnak tekintett növény, ami egyszersmind azt is elárulja, hogy sziki flóránk gazdagodásában igen fontos szerepe van az embernek is.

Egészen bizonyos például, hogy a *Matricaria chamomilla*, mely a Hortobágyon is, mint egyáltalában Alföldünk szikes helyein bőven nő, a régen elpusztult hortobágyi falvak udvaráról indult hortobágyi hódító útjára. Tehát épenséggel nem itt van az őshazája, mint *Hayek* gondolja. Erre speciális bizonyíték is van. A hoz-

zánk csak ujabban és pedig Amerikából vagy Kelet-Ázsiából behurczolt *Matricaria suaveolens* ma már épen úgy otthonos a Hortobágyon, mint a másik kamilla-faj. Ahogyan most ez terjed, úgy terjedhetett valaha a *M. chamomilla* is. Sőt lehet, hogy ez egyenesen telepített növény, hiszen a kamillát ősidők óta használják sokféle háziszernek.

A sziklegelő ürömfajai kerülhettek ugyan másként is ide, de minden valószínűség szerint ezek is inkább telepített növények. Az *Artemisia pontica* szinte egészen bizonyosan annak mondható, éppen úgy használatos ugyanis üröm készítéséhez, mint az absintt-üröm, sőt egyesek szerint ez volt a kedveltebb ürömfaj, mert keserűsége kevésbé kellemetlen.

Nagyobb azonban azoknak a sziki növényeknek a száma, amelyek mint ruderalis gazok kerülhettek valaha a Hortobágyra s így terjedhettek el később nagyobb körben. Így például a *Lepidium ruderales*, *draba* és *perfoliatum*, *Atriplex*-ek, *Chenopodium*, *Potentilla supina*, *Verbena officinalis* és még sok más faj, melyek ma is főként ruderalis helyen nőnek nagy mennyiségben, a Hortobágyon is éppen úgy behurczolt gazoknak tekintendők, mint egyebűt.

Nem kételkedhetünk azonban abban sem, hogy a *Suaeda maritima*, *Spergularia salina*, *Cerastium anomalum*, *Bupleurum tenuissimum*, *Crypsis aculeata*, *Heleochoa schqaenoides*, *Atropis limosa*, továbbá *Trifolium striatum*, *parviflorum*, *Statice Gmelini*, *Camphorosma ovata*, *Plantago tenuiflora*, *Alopecurus geniculatus*, *Lepturus pannonicus* és *Hordeum Gussonianum* szintén csak behurczolt növények.

A sziki herék többé-kevésbé hajlott és kemény csészefogaikkal az állat bundájába kapaszkodva terjednek s kivált a *Trifolium parviflorum*. Így terjed terméseivel a *Bupleurum tenuissimum* is. A többiek apró magja a sárba hull s a nagyon ragadós sziki sárral kerül állat lábára, ember csizmájára, szekér kerekére s így vándorol nagy utakon.

Nem kérdés tárgya tehát, hogy szikeseink legjellemzőbb keleti fajai állattal, emberrel és szekérral hurczolódtak be keleti hazájukból. Egy részük bizonyára még a népvándorlások korában, más részük később a szarvasmarha-hajtások alkalmával s még később is a törökökkel és a tatárokkal.*

Nem lehet ebben a tekintetben kivétel a rétlaposok néhány déli származású füve sem. A *Beckmannia eruciformis* is állati bundába keveredve kerülhetett hozzánk. A hozzá egészen hasonló füzérkéjű *Echinochloa eruciformis* is így került 1842-ben Debreczen vidékére Dalmáciából, vagy máshonnan délről vagy keletről, de ez nem tudott meghonosodni.

A rétlaposban és a Hortobágy rétjén növő *Peucedanum officinale* minden bizonnyal emberi telepítés maradványaként nő a Hortobágyon. Ellenben az *Aster*-ek bóbítás termékkel könnyen vándorolnak, az *A. pannonicus* tehát nem szorult sem emberi, sem állati közvetítőre. Jött a szelek, jobban mondva a saját szárnyán.

Azok alapján, amit eddig elmondtam, nyilvánvaló, hogy a Hortobágy sziki növényeseregleteinek egyes tagjai — eltekintve a már fentebb ismertetett vízi és tőzegnövényektől — részben száraz hegyoldalainkról kerültek a legelőre, részben pedig idegenből emberrel — állattal, esetleg izen kevés esetben saját eszközzel betelepített déli és még inkább keleti növények.

Hogy hol keletkeztek ezek a növények s hol van valódi őshazájuk, nem tartozik tárgyköröm keretébe s ez különben is olyan bizonytalan alapokon nyugvó kutatás lenne, amely pozitívummal egyáltalában nem biztat eredményképpen. Egyes fajokra ma már végleg megszünt a lehetősége annak, hogy őshazájukat kikutathassuk. Az *Alopecurus geniculatus* például egész Európában, a Földközi-tenger mellékén, Kaukázusban, Szibériában, Afganisztánban, Japánban, Új-Zélandon, Tazmaniában, Új-Hollandiában és Észak-Amerikában egyaránt honos és gyakori. Ki fejthetné meg ilyen területen keletkezésének földrajzi rejtélyét! Bizonyos, hogy ember beavatkozása nélkül ekkora területre szét nem terjedhetett volna szűkebb ősi hazájából, de hogy hol van ősi hazája s hova hurczolódtak be, ahhoz annyi ismeret egy fejben való egyesítése, annyi részletkutatás lenne szükséges, amennyire egy ember élete rövid.

S hasonlóképpen igen nagy elterjedtségű fajok elég nagy számban akadnak a Hortobágy sziki flórájában. Ezekre nézve tehát szintén lehetetlenség az őshaza kutatása. Egyáltalában pedig bizonyos, hogy ilyen kutatásoknak csak akkor lehet eredménye, ha egész rendszertani vagy biológiai csoportra vonatkoznak.

Csak nagy általánosságban mondhatjuk tehát, hogy a Hortobágy jellemzőbb sziknövényeinek idegenből behurczolt vagy önként betelepített sora délről s főként keletről származik. Hogy keletről kerültek hozzánk ezek a növények, azt szinte bizonyosra vehetjük, mert a legnagyobb emberi mozgalmak keletről érték hazánkat s kivált Alföldünket. Hogy azonban ez a »kelet« közelebbről mely vidékre vonatkozik s kivált, hogy hol lehet valamelyik ilyen sziknövény őshazája, azt ma már, amikor az ember össze-vissza keverte a Föld hátán a növényeket, aligha lehet megmondani.

7. A Hortobágy flórájának jövője.

Ha eddigi fejtegetéseimet áttekintjük, a következő általánosabb értékű eredményekhez ju-

A másik nevezetesség, mi most nagyon is időszerű (az igáserő megfogyatkozása következtében) a lokomobilok magajáróvá való átalakítása, melyről azonban lapunk már részletesen foglalkozott (8-ik számában), tehát felmentve érzem magamat a további magyarázatoktól.

A harmadik egy munkáskocsi — waggon — legujabb eredeti berendezése, mely úgy a cséplőgépeknél alkalmazott gépkezelő, fűtő és egypár munkás vagy a felügyelő egyén szállásául szolgálhat és ha hirtelen vihar, szélvész, záporosó stb. támadna, menhelyül szolgál kint a pusztán — távol az emberi lakoktól. Vadászkunyhónak is alkalmas volna talán. Igen elmésen van benne négy ágy elhelyezve s e mellett a ruházatnak is akad benne szekrény, mindegyiknek külön kis fiókja is van, hova ételeit vagy értékeit elhelyezheti. Van asztal, kerül hely egy kis főzőkályhának is, mely hűvös időben fűti is a kocsit. Külön fülke a géphez való finomabb részeknek, olajnak, szijaknak. Aránylag kis helyen ennyi minden, bizony ügyes dolog s érdemes nemcsak a megtekintésre, hanem a beszerzésre is, ha van már cséplő- vagy szántógépe.

Volt ugyan Fehéréknél még más is elég szépségben, mint gőzeke, borona stb. földmívelőszerszám, különböző malom és más így tovább, de ezekről ma helyszüke miatt nem mesélhetek, azért azon reményben zárom soraimat, hogy nemskára, a virágos kikelet folyamán ismét lesz alkalmunk vidám adomákkal fűszerezett kiránduláson kissé feledni a szomorú valót. De akkor már a béke legyen velünk!

* Alföldre tekintő száraz hegyoldalaink flórájának szikeseinkre való leereszkedését is Borbás Vincze hirdette először: l. A Balaton flórája, 1900, 269. old.

* Egyes fajok talán már régebben behurczolódtak hogyvidéki sósrétjeinkre s onnan kerültek az Alföldre.

ság a tengerentúlról nem lehet). Ezen bank a Big-Four gőzeke vezérképviselője is hazánkban. Mikorra az igazgató és szerelő urak szives magyarázatával telítve a villamos megállójához kerültünk vissza, elmondhattuk volna Arany Jánossal: »Este van, este van, ki ki nyugalomra! Feketén bólintgat az eperfa lombja«. De miután itt nincs eperfa s ha volna is, most télviz idején lombja nem bólintgathat, tehát mi sem mentünk nyugalomra, hanem ki erre, ki arra. . . (No, ne tessék mindjárt rosszat gondolni, úgy értem azt, hogy ki színházba, ki moziba, ki meg vacsorára, azután orfeumba s végül Morfeus karjai közé. Kérem, egy főtisztelendő lelkiatya is volt közöttünk s így, a kik vele mentek, biztosan ellent állottak Mefisto kísértéseinek. Csekélységem hazament kis családi körömbé, szerény vacsorára, azután meg körmöltem a lapnak, míg szemhéjam le nem ragadt, úgy 10 óra után. Valamelyik fiatal barátunk azt mondta erre a kijelentésemre: Könnyű az öregnek, mikor neki már tempi passati.)

Másnap pont 1/2 10 órakor Hofherr és Schrantz és Clayton—Shuttleworth-féle nagy gépraktárt tekintettük meg a Vilmos császár-uton, hol az igazgató ur olyan nagyszerű szemléltető előadást tartott nekünk, hogy akárhány czéhbéli tanárt megszegyeníthetett volna szakszerű, a legkisebb részletekre is kiterjeszkedő magyarázataival.

Kezdjük a szemlét a legapróbb gépnél, a kézi kapálónál (a közismert Planet Juniornál) majd a többi, lókapákra, sarabolókra, porhanyítókra tértünk át. Utóbb a vetőgépekre esett tekintetünk, melyek között leginkább figyelemben része-

sültek azok, melyekkel a csöves kukoriczát, sőt még külön a csutát is lisztfinomságúvá lehet megörölni. Az udvaron egy kukoriczaszártépőt volt szerencsénk működésben szemlélni. A kitűnő cséplőgépekről majd talán más alkalommal részletesebben referálhatunk, de most a t. szedő azt mondja: kevés a hely, tessék rövidegre fogni a tollat. A heremagfejtők, a különböző rosták, tisztítógépek stb. megtekintése után egy — azaz, hogy vagy 100 — házzal tovább mentünk, Fehér Miklós gépgyár megismerésére. Itt a két igazgató ur szakszerű magyarázatával telítve, különböző újdonságokban gyönyörködtünk, de leginkább három dolog lepelt meg, melyekről röviden bár, de a helyszüke daczára is kötelességem megemlékezni és pedig: Az első a Raba-motoreke, mely ugyan nem itteni gyártmány, hanem a győri vaggongyár készítménye, de eladásával Fehér Miklósék vannak megbízva. Jelenleg ugyan raktáron nincs ez a gép, de kitűnő részleteket is szemléltető rajzokban gyönyörködtünk az automobilszerű szép erőgépen, mely a Stock-rendszerhez hasonló ugyan, de könnyebb, mert automobílfémből van előállítva és az is előnye, hogy ekéi lazán vannak hozzacsatolva s így a talajhullámozáshoz jobban simulnak, tökéletesebb munkát végezhetnek, a hepehupás talaj, vagy az abban előforduló kő, gyökér stb. okozta rázkódtatást az ekék nem adják át közvetlen a motornak. Tehát az kevesebbet szenvedvén, tartósabb lesz. No de elég erről ennyi, hisz még lesz alkalma t. olvasóinknak képben és leírásban lapjainkban láthatni ezen jeles gépet.

tunk. A Hortobágy flórája mai állapotának megértéséhez a kiinduló pontot a késői vagy pedig teljesen posztglaciális őskorban kell keresnünk. Ekkor ez a terület nagy mocsárterület volt, kisebb-nagyobb nyílt víztükrökkel, nádasokkal és különféle lápképződményekkel esetleg füzes berkekkel. Ez a kiinduló pont a Hortobágy flórájának differenciált és egyensúlyban levő formációs tagozottságát tette lehetővé.

Ennek az ősi állapotnak fokról-fokra való megváltozását idézte elő az ember, aki mindjobban kiszárította a mocsarakat és egyrészt maga is sok idegen növényt behurczolt vagy betelepített, másrészt a száritás eredményeképpen sok hazai xerofilis faj elterjedését tette a Hortobágyon lehetővé.

Mindkét jelenség legújabbán is tapasztalható a Hortobágy flórájának változásaiban. Az *Amarantus crispus* s a *Matricaria suaveolens* újabb behurczolások s egyszersmind azt is példazzák, hogy egyes behurczolt növények milyen hamar és nagy mennyiségben elszaporodnak új hazájukban. Újabb eredetű lehet a Hortobágyon a *Fragaria moschata* is, valószínűleg madár hullatta el a csiráját, de lehet, hogy valamelyik kiránduló társaságnak köszönheti a Hortobágyon való megtelepedését. Aránylag sok van belőle ezen a neki egyébként talán kevésbé megfelelő területen.

Különös jellemet vett magára a Hortobágy flórája annak következtében, hogy kiszáradó talaja nagy mértékben elszikesedett, ami nemcsak a Hortobágy, hanem általában a haza ősi flórájába is csak nehezen beillő keleti sós-pusztai növények behurczolódását, illetve megtelepedését eredményezte. Alföldi ősi erdeink kiirtása és a legeltetés által létrejött homokpuszták legfőként száraz hegyoldalaink ősi flórájából népesedtek be, a mocsarak kiszárítása után előálló szikes pusztákon ez az elem aránylag kisebb szerepet visz az idegenből behurczolt fajok mellett.

Mindezek eredményeként nagyjában egészen megszűnt az ősi differenciált és egyensúlyban levő flóra-állapot, a formációk helyét növény-seregletek* foglalják el, melyek sokkal elmosódottabb s keveredett jellemű és labilis állapotban levő biológiai csoportosulások. Ma már nem lehet formációk szerint jellemezni a Hortobágy flóráját, inkább azt kell kutatni, honnan és hogyan került itt össze az a sok egymástól vajmi eltérő ősjellemű fü.

A Hortobágy ugynevezett hasznosításával kezdődik meg a flóra állapotának egy harmadik változása. Az ősi differenciálódottság végleg eltűnik még utolsó nyomaiban is, egyúttal pedig

meg is fog szegényedni a flóra. A legeltetés szűkebb körre szorulásával s az eke munkájának terjedésével utmellékekre, határmezőgyékre, ruderális helyekre fog szorulni a hortobágyi flóra mindama tagja, amely egyáltalában képes lesz az új viszonyokhoz alkalmazkodni.

Azt hiszem, hogy nem fog sokáig tartani a legújabb átalakulás. Másutt már régen rendes szántóföldi művelésben részesülnek olyan talajú földek, mint amilyen a Hortobágyon leginkább található s így itt sem lesz ok megbánni a hasznosítást.

Am a botanikus sem sajnálhatja, hogy ez az átalakulás meg fog történni. A Hortobágy igazi ősflórája már igen régóta pusztulóban van, ami ebből megmaradt, csupán néhány foszlány, melynek nagyobb jelentősége ma már egyáltalában nincs. *Ott kell az Alföld ősflóráját, mondjuk védett terület alakjában, megmenteni, ahol nemcsak néhány faj, hanem egész formáció vagy több formáció is, képviseli. A Hortobágy jellem nélküli seregletei erre nem valók.*

Különben is Alföldünk igazi ősflórájából még a lápfórmációk is — s más ma már nincs — csak akkor menthetők meg a végpusztulástól, ha éppen olyan irányban következnek be változás az Alföld hasznosításában, amely mezőgazdaságilag is a legnagyobb mértékben kívánatos. *Értem ezzel az Alföld nagyszabású csatornázását.* Sajnos, eddig csak száritották az Alföldet, csak elvezették vizeit, de nem gondoltak arra, hogy ebből sok kár is lesz. Az a sok gazdasági, úgy fizikai, mint társadalmi mizéria, amely Alföldünk nagyobb fellendülését megakasztja, egy csapásra meg lenne oldható egy általános és nagyszabású csatornázással, amely lehetővé tenné az aszály károsító hatásának a kiküszöbölését s nem kevésbé a szikes puszták intenzív kihasználását is. *Itt van a gyökere s az egyetlen helyes kiinduló pontja az Alföld jövője helyes megalapozásának.*

És egy ilyen, az egész Alföldre kiterjedő csatornahálózat lehetővé tenné azt is, hogy ott, ahol tényleg van még valami az Alföld ősiségéből,

ez megmenthető lenne. Egyébként a lápok helyén továbbra is szikesek, legelők és giz-gaz-al ellepített parlag területek keletkeznek, mint keletkeztek annak idején a Hortobágyon is. (Végo.)

Szöszösbükköny tavaszi vetése.

A szöszösbükkönyre bátran kimondhatjuk, hogy ez a legigénytelenebb kulturnövényünk, mihez képest az, — persze különböző eredménnyel — jóformán az év minden szakában sikerrel vethető, de terméseinek (ugy a mag, mint a takarmány termésnek) nagysága főképpen a talaj növényi tápláléanyagbeli gazdagságától és annak nedvességtartalmától függ. Az Alföldön magtermelésre ezt, nagyon jó eredménnyel, mint ugynevezett »bánkuti keveréket« vetik, a mikor is azt, lóbabbal keverten, tavasszal, szélesebb sorközre vetik és újabban a sorközök megművelésben részesültek.

Gyakorlatomban — mély rétegű televényes vályogtalajon — legjobban bevált az olyan keverék magnak, a mely 79 úrszázalék lóbab és 21 úrszázalék szöszösbükkönyből állott. Ebből a keverékből 165—170 litert vetettem katasztrális holdanként, a minek súlya mintegy 135 kg. lehetett. A bánkuti keverék vetésével, csak 9 hüvelyk sortávolságra próbálkoztam, még pedig olyan nagyon jó eredménnyel, hogy az általam követett módtól még akkor sem tértem el, a mikor a bánkuti keverék nagymestere, feltalálója és elnevezője: Baross László főhercegi felügyelő (Bánkút, Aradmegye) 1909-ben a Mezőgazdasági Szemle I. füzetében arról számol be, hogy ő 1908-ban az összekevert magnak, 40 centiméter sortávolságra való elvetésével és természetesen a sorközök művelésével jobb eredményt ért el, mint az azelőtti vetési móddal; a mikor még a bánkuti keveréket akként képezték, hogy 9 hüvelyk sortávolságra előbb a lóbabot és ugyanilyen sortávolságban, erre keresztben a szöszösbükkönyt vetették el, mintegy 65 és 35 % magarányban. Vetési módomban pedig a következő volt: A bánkuti keverék vetéséhez a vetőgépet akként állítottam be: hogy ennek két-két csoroszláját annyira közel egymáshoz összerolattam, a mennyire csak azt a vetőgép szerkezete megengedte volt és eme két-két páros csoroszláját állítottam egymástól 9 hüvelyk körüli távolságra be, a szerint, a mint azt illető vetőgép szerkezete megkövetelte. Például egy 4:5 hüvelyk sortávolságú, 17 soros vetőgépen a következő beosztást végeztem:

α	4 1/4"	2"	9"	2"	9"	2"	9"	2"	9"	2"	9"	2"	9"	2"	9"	2"	9"	2"	9"	2"	9"	4 1/4"	α
---	--------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	--------	---

A világháború nemzetgazdasági jelenségei Európa kiéheztetésével.

Irta: Löherer Andor.

Németország pl. nem lett volna képes gazdasági szupremáciáját annyira biztosítani, mint a hogy azt elérte, ha ama francia milliárdok nem állottak volna rendelkezésére. Láttuk már, hogy Amerika csakis ezen az uton fejlődhetett mai virágzására és hatalmára.

A világháború legnagyobb küzdelmeinek idejében a francia tőkék nagy összegekre nőttek meg és főleg a kisemberek megtakarításai évente két milliárdra is mentek. A francia hitel és kamatviszonyok ama állandó pénzbőség idejében majdnem a holt pontra jutottak. Otthon az így felgyülemelő óriási tőkéket kamatoztatni alig lehetett, mert a régi francia ipar saját tőkéjével dolgozott, a mely már régentől fogva felszabadult a tett befektetésekből. A félszázalékos kamatoztatás, az egy százalékos hitel ott napirenden volt. Egyrészt tehát minden hitelkereső Párisban nézett az olcsó pénz után, a nagy bankok pedig az ilyen módon a külföldön jobban kamatozó üzletekbe és vállalatokba örömmel helyezték el milliárdjaikat.

Nem vezette akkor a francziákat »a revanché« szelleme, nem is voltak hazafiatalnok, hanem egyszerűen csak üzletemberek voltak, a kik az üzleteket keresték, főleg a midőn a nagyobb kamatokon felül verzált pénzügyi gyakorlatuk folytán a kibocsátásoknál való nagy nyereségeket a pénz utáni keresleteknél elérniök sikerült.

A párisi börzén 1904-ben 130 milliárd frankra rugott a jegyzett kibocsátott papírok értéke, a miből 58.5 milliárd a belföldi papírokra esett, a nagyobbik fele pedig hetvenegy milliárdban mind külföldi adósságot tettek. A szabad piacon ezeken kívül még nyolcezer milliárdra ment a belföldi és tíz milliárdra a külföldi papírok összege, úgy hogy 1904-ben összesen 148 milliárd kibocsátványból, a külföldnek 81 milliárd jutott, vagyis a francia vagyonnak egyharmada idegen vállalatokba volt fektetve. 1905-ben 2174 milliárd frankra menő idegen papírokat vezettek be a párisi tőzsdére, 1906-ban pedig már 3482 milliót, úgy hogy ezzel az idegen értékek az összes kibocsátásnak 77%-át tették. Ezek az összegek minden képeletet meghaladnak. Ezen eredményeket úgy érték el, hogy ezen üzletekre nézve a legnagyobb francia bankok végre kartellbe léptek, s így a *Credit Lyonnais* a *Société Generale Comp. Nationale d'Escompte*, *Credit Industriel et Commercial*, *Banque de Paris et des Pays-Bas* közös üzleteket kötöttek, tehát

egymás között megszünt a verseny és csak így tudták a kölcsönöket nagy haszonnal és egységesen finánczírozni. Valóságos »poolt« csináltak.

Annyira ügyesen szervezkedtek, hogy a Société Generalnak egymagának mintegy 498 ügynöksége és irodája volt. Ez azt jelenti, hogy ilyen szervezettel hatalmában volt a közönség megtakarított tőkéinek elhelyezését érdeke szerint irányítani és befolyásolni. Tudvalevő, hogy a francia nép pénzeit eme ügynökségek tanácsa szerint helyezi el. Így tehát a mindenkori kibocsátások a vezető nagy bankok kiadott utasításainak a hatása alatt állottak. 1895-ben a *Credit Lyonnais* 1239 millió forgalmat mutatott ki, 1907-ben pedig már 2163 milliót, amiből látható, hogy ura volt a francia piacnak.

A betétek 1885-ben az öt nagy pénzintézetnél 912 milliót tettek, amelyek 1905-ben már 2897 millióra emelkedtek. Ez jelentette ezen intézetek hatalmát, befolyását és ebből ítélhető meg, hogy nyereségük miképpen emelkedett.

Egyes kibocsátásoknál az intézetek nyeresége 15—20 millióra is ment. Így lettek az egyeduralom révén a francziák Európa és az egész világ uzorásai, mert másutt kölcsönt kapni nem lehetvén, tetszés szerint drágán adták a kölcsönöket. A piacra kerülő papírok árárt és kurzusát érdekeik szerint tetszésükhez képest hol leverték, hol felverték, s a megtelelő hatásnak itélt politikai híreket is ezek szerint kovácsolták. Ha az árfolyamot emelni akarták, kedvezőnek híresztelték a helyzetet, ha pedig venni akartak, mert hiszen saját számlára spekuláltak, csupa elijesztő híreket kolportáltattak. Tudni kell azt is, hogy pl. a párisi börze 70 ügynöknek van a kezében, Londonban ellenben több mint kétezer a börzén közvetítő száma, s hogy a bankok és ügynökök monopóliuma kiegészíti és támogatja egymást. A lapok pedig általánynak kaptak, így ezek is cizinkostársak voltak a papíros értékek felhajtásában. Ilyen módon történhetett, hogy pl. az utolsó orosz emisszióval az orosz közgazdasági viszonyokat a »Potemkin falvak« festésével nagyon is rózsásnak esetelték és a közönség rendszert lépre ment. A megromlott, a megfizetett sajtó erkölcselensége nagy anyagi veszedelmére volt az országnak és takarékoskodó polgárainak. És a sajtó eme kalandorait elhalmozták kitüntetésekkel, mert kéz-kezet mos. Rendszerint ma is megszerzi barátait, a sajtó jóakarátát, a mely a közvéleményt irányítja. Ezen titkos árfolyammérő viszonyt ritkán lehet leleplezni. De sikerül néha, mint nálunk is történt, s akkor a közhangulat viharoként söpri el az így titkon szövetkezetteket.

(Folytatjuk.)

a hol „a“ „a“ a futókerekek, a folytonos vonalak az egyes csoroszlyák nyomát jelzi. Ezzel a beosztással a páros csoroszlyák között 2, 2 hüvelyk hézag marad, ezeknek egymástól való távolsága pedig éppen 9 hüvelyket tett ki, míg a futókereken belül a szélső csoroszlyákig, úgy jobbról, mint balról 4 és $\frac{1}{4}$ hüvelyk köz maradt ki.

Ezzel a beosztással elsősorban is a meglehetősen sok vetőmagnak olyan egyenetesebb elvetését és ez által azt céloztam elérni, hogy az egymás közelében eső páros sorokban, a szöszösbükköny támasztékul szolgáló lóbab egyenetesebben oszolhatván el: ez mindenütt jeten lehessen és erre, a szöszösbükköny mindenütt felkapaszkodni lévő képes: nem henyél a többsoru kapálógép kései utjában a földön, mint az egyes sorokban való egyenetlen vetés alkalmával, a mikor a kapálógép kései munka közben nagyon sok szöszösbükkönyszárat leszabdálván, ez által éppen vetésünk legértékesebb részét dézsmálták — ránk nézve nagyon érzékeny következmények árán — meg. Mondhatom: hogy ezzel a vetési móddal céloztam teljesen el is értem, mert a megkimélt növényzet magas magterméssel fizette meg ezt a figyelmet, azonkívül, hogy ez az eljárás, a tulajdonképpen megmivelendő területet (mert hát már ekkor, a kevert magból való egyirányú 9 hüvelykes vetés közeit is kapáltuk) is lényegesen csökkentette, mi által a termelési költséget is apasztotta. Ugyanis csak a 9 hüvelyk széles közök műveltetvén, ezzel a beosztással a fenti szélességű vetőgép nyomán, az azelőtti egyes sorral nyolcz köz volt kapálendő, míg ellenben a mostani beosztással erre a célra csak hat ugyanolyan széles köz marad gépaljanként.

A vázolt módon vetett és mivelt bányai keverék nálam katasztrális holdanként 1444 kg. lóbab és 855 kg. szöszösbükköny maggal fizetett, míg ellenben annak előtte a legnagyobb össztermés 1142 kilogrammot tett ki kat. holdanként.

Azonban ez a magas terményeredmény, nem kizáróan ennek a művelési módnak tulajdonítandó, hanem, a mint azt az egyidejű kísérleteim összehasonlított eredményei igazoltak, jórésze volt annak létrehozásában: a kat. holdanként adott 150 kg. szuperfoszfátnak is, mert az összes terméstöbbletből az eljárás javára 409, a szuperfoszfát előnyére pedig 374 kg. esik, vagyis érdemes volt úgy az egyikkel, mint a másikkal foglalkoznom az akkori viszonyok között.

Ha tehát kérdéstevőnek viszonyai ezt a vetési és művelési módot, mondjuk: kéziplanettek igénybevétele mellett megengedik, úgy a szöszösbükkönynek ezt a vetési módját most — a korai tavaszon — nagyon ajánlom; míg ellenben ha viszonyai a sorközök viszonyait meg nem engednék: akkor az eredeti bányai keverék vetési módját ajánlom, a mikor tudniillik a lóbabot az egyik, a szöszösbükkönyt a másik irányban vetesse el a 9 hüvelyk sortávolságra beállított vetőgéppel és az említett magmennyiséggel; és végül, hogyha ezt sem engednék meg a mostani körülmények (a mire különben a mai »igaszuk« világban, biztosan számíthatok is), akkor: vesse el a szöszösbükkönyt valamely tavaszi kalászossal keverten a rendes sortávolságu géppel és ha a vetést idejében és nem tulságos sűrűn végzi: magtermésre — a neki való viszonyok között — biztosan számíthat, de a melynek mennyisége a most meglévő bőséges nedvességen kívül attól függ, hogy főképpen foszfor savban milyen gazdag kérdéstevő földje? Takarmányszeres céljából pedig bármikor bátran vetheti a szöszösbükkönyt, feltéve, hogy a talaj jó állapottal megművelhető; a termés nagysága azután mindenestre, főleg az időjárástól fog függeni.

Gyümölcsfák ültetése.

A gyümölcsfák ültetésének helyes keresztülvételét az alábbiakban ismertetem.

A gyümölcsfák ültetése ősszel és tavasszal is eszközölhető. Az őszi ültetést a nedvkeringés megszűntével a levélhullás után azonnal végrehajthatjuk, de úgy lesz az csak sikeres, ha ültetés után még 8—10 napon át fagymentes idő jár és a gyökerek metszlapjai még az ősszel hegedési szövetet (callus) képezhetnek. Legcélszerűbb ősszel az almaféléket kiültetni; a csonthejasok ültetése tavasszal jobban szokott sikerülni. Délbi vidéken, a hol a tél enyhe, a tavasz pedig száraz, határozottan jobb ősszel a fákat kiültetni. Azon esetben is, ha ősszel ültetésekor szép időnk volt, célszerű a fa tányérját szalmás trágyával betakarni, hogy a meglazított föld likacsain a téli fagy a gyökerekhez le ne jusson. A tavaszi ültetést akkor kezdjük meg, midőn a föld már teljesen felengedett és folytassuk addig, míg a fák rügyezni kezdenek. Ültetésre — akár ősszel, akár tavasszal végezzük azt — mindig csendes szél és fagymentes időt kell kiválasztanunk; kisebb eső a munkát nem gátolja ugyan, de kötött talajban a gyökereket porhanyó földdel való tökéletes befedését még is gátolhatja. Ha sok ültetni valónk van, az ültetést kezdjük a bogyósokkal, azután folytassuk a csonthejasokkal s végezzük be az almafélékkel, miután az első korán, ez utóbbiak pedig később indulnak nedvkeringésbe.

Ha a fácskák fagyosan érkeznek akkor tegyük a fácskákat fagymentes, de semmi esetre sem meleg helyiségbe, hol azok 4—5 nap mulva kiengednek s ültetés idejéig a földbe elvermelendők.

Ha tavasszal a fák ránczosan, fonnyadtan érkeznek, ezen esetben a vastagabb gyökereket kissé vágjuk vissza és állítsuk be a fákat 1—2 napra vízzel telt kádba, mire a ránczok kisimulnak. Fontos, hogy a gödröket, melyekbe a fákat ültetni akarjuk, elég tágasra, bőre készítsük. Legyen a fa gödre 70 centiméter mély és 120 cm. széles. Homoktalajoknál a gödrök 10—15 centiméterrel mélyebbre, sekély termőrétegű talajoknál a gödröt szélesebbre lesznek ásanodók. Lejtős területen a mélység mindig a gödör alsó szélétől számítandó. Ha valamely fa kivett, vagy nem eredt meg annak helyén — ha a sor úgy kívánja — a gödör ásásával oly szélesre és mélyre kell mennünk, míg csak a régi fából gyökereket nem találunk; az ily gödörbe azután szűz föld töltendő, mely a szomszédos föld felszínéről hordandó össze s mely még gyümölcsfa gyökerei által ki nem használtatott. A gödröket az őszi ültetéshez augusztusban a tavaszi ültetéshez megelőző ősszel kell kiásni, hogy a téli fagy és nedvesség minél alaposabban átjárja. A gödör kiásásakor a felső jó földet mindig a jobb oldalra, az éretlenebb talajt pedig a bal oldalra hanyjuk. Ha a talaj silány, célszerű az érett istálló, vagy compost trágyával elkeverve megjavítani. Arra azonban ügyeljünk, hogy a fa gyökereire közvetlenül trágya ne kerüljön. A kiültetendő fák előkészítése az ültetésre a következőleg történik. A fa gyökereit éles késsel megnetszük mindenütt ott, a hol azok megvannak sértve és pedig mindig a sértett rész felett úgy, hogy a vágás lapja befelé névzen. A vastagabb gyökereket a korona ágaival hozzuk arányba, azokat tehát erősebb koronánál kétharmad részre gyengébb koronánál felnyire metszük vissza. A hajsál gyökereket ki-mélnünk kell, azokból tehát csak a sérülteket távolítjuk el.

Ezután a fákat 2—3 órára olyan edénybe állítjuk, melybe előzőleg agyagos föld, kevés szarvasmarha trágya és vízzel készült pépet öntöttünk.

Ültetésnél a gödröt kétharmadig a felső jobb

földdel kitöltjük, csak annyit hagyván abból meg, a mennyi a gyökerek betakarására szükséges. A gödrök betöltését ültetés előtt 1—2 héttel is elvégezhetjük, hogy ideje legyen a földnek a leülepedésre. A gödörbe hanyt földet kuposra huzzuk és az ültetendő fát a zsömkék közé-pére állítjuk úgy, hogy annak gyökérnyaka a talaj felszínénél kiemelkedjen.

A még meghagyott jó földet a gyökerekre szórjuk, miközben a fát felfelé rázogatójuk, hogy a gyökerek közé mindenüvé föld kerüljön s a levegő onnan ki legyen szorítva. Erre a fa tövén a földet lábujjhegyünkkel is megnyomkodjuk. A fát ezután magasról öntözve jól beiszapoljuk, miután azt többé sem rázogatóni, sem nyomkodni nem szabad. Ezután a baloldali éretlen földdel a gödröt egészen kitöltjük s a fa körül egy 9—10 cm. magas tányért készítünk. Lejtős hegy oldalakon célszerű a fa tányérját a hegy felőli oldalon nyitva hagyni, hogy a hegyről lefolyó vizet az fölfoghassa. Száraz, meleg fekvésekben a fák tányérját falevelekkel, vagy szalmás trágyával árnyékoljuk be. Magas és félmagas törzseknel a fának karóka is van szükségük, hogy a szelek ellen támaszt nyujtsanak és a törzs egyenes növést biztosítsák. A fának adhatunk egy vagy három karót, utak mellett és legelőkön három karóra van szükségük. Zárt helyen egy karó alkalmazása elégséges. Ha a fa egy karót kap, ahhoz azt a faültetést megelőzőleg kell a gödör közepébe leverni, úgy hogy a gyökereket ne sérthessen és a törzs azon oldalára kerüljön, a honnan az erős szelek fujnak. A karónak oly hosszúnak szabad csak lenni, hogy a koronába bele ne érjen.

Az ujonnan ültetett fát nem kötözzük mindjárt véglegesen a karóhoz, hanem csak hozzá akasztjuk, hogy a süppedő földdel a fa is lejjebb szállhasson. Csak a föld leülepedése után kötjük ki a fát a karóhoz.

Tavaszi ültetés után közvetlenül, őszi ültetésnél csak a következő tavaszon messük meg a fák koronáját a következő módon. Az alma féleknel a korona vezérvesszejét 5—6 szemre metszük, úgy hogy a vezérszem a tavalyinak ellenkező oldalán álljon. A korona oldalvesszőit 3—4 és pedig mindig kifelé álló szemre messük vissza. Dió, cseresnye és meggyenél a koronát érintetlenül hagyjuk. Ellenben a többi csonthejasoknál a korona vesszőit erősségükhöz mérten felükre vagy kétharmadukra messük vissza.

Rimaszombat.

Hoppé Imre,
ál kertész.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Férgék az almafa tövében.

Egy pár almafam törzsében a férgék összevissza furkálják. Félek, hogy a fák bele pusztulnak. Hogy védekezzek ellenük?

B. S.

Kisebb szakközlemények.

A bulgáriai rózsaföldek. Az elegáns nagyvilági hölgy, a ki diszes metszésű kristályüvegében, illatos csipkék között rejtegeti néhány csepp rózsaoilját, aligha tudja, hogy azoly drágán megfizetett »valódi rózsaoilaj« Bulgáriából származik. A Balkán déli szélén, a Sipka szoroson túl fekszik a kasanliki völgy, Európa rózsakertje, a melyhez távolról sem hasonlíthatók a nizzai és cannesi rózsailigetek. Hét-nyolczszáz kg. rózsaoilajat termelnek ebben a völgyben évenként. Az olaj előállítása nagyobbrészt háziiparilag egészen primitív eszközökkel történik. Kasanlik völgyében az ezeregyéjszaka meseköltőinek szin pompás, illattól terhes világa szinte valóra válik. Az egész magas hegyektől körül-

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI
szabadalmazott

SCHMIDT mérnök doktor hirneves füstös-tulhevitőjével.

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett **rendszer** úgy **teljesítő-képesség**, mint **tartósság** tekintetében **messze felülmulnak** és **lényegesen kevesebb szén** fogyasztanak.

Referenzlákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Vilmos császár-ut 51. Sürgőnyezim: Kemna, Budapest. Telefon 91—21.

vett sikság egyetlen óriási kert, épp oly beláthatatlan, mint a buzatermő magyar róna, a melyet csak itt-ott tarkítanak házesoportok. Fehér és piros táblákban huzódnak a végtelen rózsakertek és nyári reggeleken valósággal elvarázsolja, elbódítja az embert a felszálló illat. Még a napfelkelte előtt, a hajnali szürkületben, csapatostól jelennek meg a tarka népviseletbe öltözött rózsaszédő leányok és sietve végzik munkájukat, mely az első napsugár felragyogásával megszűnik. A virágokkal és bimbókkal megtömött kosarak 10—15 kilót nyomnak és ezzel az aratással hazatérnek reggelre a rózsaszédők. Otthon következik a rendkívül egyszerű, primitív desztilláló eljárás, a rózsaoajj készítése. Hogy mennyi munkát jelent ez, arról fogalmat alkothatnak abból a tényből, hogy 3000 kg. frissen szedett rózsza szükséges 1 kg. olaj előállításához. Igaz, hogy a rózsaoajj kilogrammja 8—900, sőt 1000 korona is.

HIREK.

A honvédelmi miniszter rendelete, melynek bevezetésében hangsúlyozván a mezőgazdasági munkálatok elvégzésének jelentőségét, hogy a honvédelmi minisztériumban, a többi minisztérium bevonásával Honvédelmi Gazdasági Tanács állítottatott fel és e tanács mellett három mezőgazdasági ügyosztály szerveztetett.

A Honvéd Imi Gazdasági Tanács és szerveinek feladata:

1. a hadiszolgáltatások, katonai requirálások, beszállások, lovak és járművek szolgáltatása hadicélokra szükséges munkások kirendelése, térítési és kártérítési igényeknek, a mező- és erdőgazdasági üzemelővel, a mezőgazdasági termeléssel, valamint a különböző iparüzemekkel összefüggő összes katonai igazgatási elvi kérdések és javaslatok elbírálása és végrehajtási módjainak kijelölése, a figyelemreméltó általános panaszok lehető megszüntetése iránti intézkedések előkészítése;

2. a gazdasági szabadságolások, a munkás-csoportok kirendelése és fölmentések tekintetében fölmerült elvi kérdések tisztázása;

3. katonai munka-, ló- és igaerőknek rendelkezésre bocsátása.

Magánfelek csakis a törvényhatósági gazdasági munkabizottság útján terjeszthetik elő kérelmeiket és panaszukat.

Gazdasági munkák, melyek elvégzésére a legénységet szabadságolják.

1. Mező- és erdőgazdasági munkások, tavaszi szántás-vetés, fakitermelés, cserzőkéregtermelés. 2. Szőlőművelés. 3. Len- és kendertermelés. 4. Répa-termelés. 5. Dohányültetés. 6. Komlótermelés. 7. Szénakaszálás. 8. Aratás. 9. Cséplés. 10. Egyéb gazdasági munkák.

A szabadságolás sorrendje, időtartama és helymezése.

a) A mező- és erdőgazdasággal foglalkozó katonák, elsősorban az önálló mezőgazdák, illetőleg azoknak hozzátartozói, valamint a mező- és erdőgazdasági munkások;

b) a szőlőbirtokosok, vinczellérek, szőlőművelési munkások és kádárok.

A szabadság lehetőséghez képest hosszú tartamú lesz, legalább 3—5 hétre fog kiterjedni.

A szabadságot az illető katonának személyesen a kihallgatáson (rapporton) kell kérelmeznie. Igazoló okmányokat nem kell bemutatni.

A szabadságot a póttest, kórház (intézet stb.) parancsnoka engedélyezi.

A szabadság iránti kérvények benyújtása elölendő. A m. kir. honvédelmi minisztériumhoz a szabadság iránt benyújtott kérvények nem fognak figyelembe vétetni.

A szabadságolások végrehajtása.

1. A mögöttes országrészekben elhelyezett és: es fegyvereknek póttestjeinél, kórházaknál, intézeteknél és egyéb alakulatoknál tényleges, ör- vagy segédszolgálatot teljesítő minden nélkülözhető katonára a lehető legnagyobb számban 3—5 hétre szabadságoltatni fog.

2. A felülvizsgált mező- és erdőgazdasági foglalkozást űző katonák végleges elbocsátásukig, azok pedig, a kiknek felülvizsgálata tervbe vetett, felülvizsgálásukig szabadságoltatnak.

3. A lábadozó katonák, figyelemmel az előrelátható felépülésekre és a póttestnek való átadásukra, lehetőleg hosszú, legalább 3—5 heti szabadságot kapnak. A lehetőséghez képest több ízben fognak szabadságoltatni.

A lábadozó katonák csak abban az esetben kapnak szabadságot, ha tényleg a mező- és erdőgazdasági, illetőleg szőlőművelési munka elvégzésére alkalmasak és ebbeli munkájuk által a hadiszolgá-

latra való alkalmatosságuknak visszanyerése nincsen veszélyeztetve, vagy gazdaságokban felügyelet gyakorlására alkalmasak.

A beteg és kórházi ápolás alatt álló legénység szabadságot nem kaphat.

4. A rokkant katonák végleges szabadságoltatása elrendeltetett és csak azek tartatnak vissza, a kik eziránt kérelmüket előterjesztették.

A szabadságolásoknál határvonalnak tekintendő: Körösmező, Beszterce, Gyergyószentmiklós, Kovászna, Brassó, Fogaras, Nagyszeben, Déva, Lugos, Fehértemplom, Bázias községeket, beleértve — a Duna- és Száva-folyók a Drina torkolatáig, a Drina-folyó fociáig, azután Ovlovai—Bileca—Trebinje-vonal. (A négy legutóbbi községet kizárva.)

Lika-Krbava, Modrus-Fiumemegyékben, valamint Fiume város és környékére szabadságok engedélyeztetnek.

Az említett területekre mező- és erdőgazdasági, szőlőművelési munkálatokra szabadságok megbízható egyéneknek engedélyeztetnek.

A harcztéren levő legénység, tekintettel a hadművelési érdekekre, nem fog szabadságoltatni.

Ellenben a hadtápkörletekben nélkülözhető legénység, elsősorban önálló mezőgazdák, a lehetőséghez képest 20 napra szabadságoltatni fognak.

A szabadságot katonák jelentkezni tartoznak érkezésük vagy elutazásuk alkalmával a községi előjáróságnál, illetve városi hatóságnál, a hol nyilvántartásba veendő.

Az ellenőrzést, hogy tényleg azt a munkát végzik-e, melyre szabadságoltattak, szintén a fentebbi hatóságok végzik, munkájukban pedig a csendőrség köteles őket ellenőrizni. A ki nem végzi munkáját, az illetékes póttestnek táviratilag jeljelentendő.

A katonai munkásosztagok kivéznélése.

A tavaszi szántás-vetési és szőlőművelési, továbbá az erdőgazdasági, a kaszálási, aratási és cséplési, valamint az egyéb tavaszi és nyári gazdasági munkálatok elvégzésére 20—20 katonából álló munkásosztagok fognak alakítani.

Ezek a munkásosztagok altiszt vezetésével a községeknek, városoknak, föld- és szőlőbirtokosoknak, fatermelő erdőbirtokosoknak és vállalatoknak rendelkezésére bocsátatnak.

Egy és ugyanannak a birtokosnak, községnek, illetőleg városnak, vállalatnak nemcsak egy, hanem lehetőséghez és szükséghez képest egyidejűleg több katonai munkásosztag is fog kirendeltetni.

A község által igénybevett katonai munkásosztag, ha annak szüksége és czélszerűsége felmerül, egy és ugyanabban a községben több birtokos között fel is osztható.

A kivéznélés idejének telte után azonban az illető katonák póttestükhöz a munkásosztagban együttesen kötelesek visszatérni.

A községek, illetőleg városok a katonai munkásosztagokat a saját, mint erkölcsi testületnek tulajdonában levő földek, valamint a katonai, vagy népfőlkélesi tényleges szolgálatra bevonult, illetőleg hadbavonult mezőgazdák ingatlanainak megmiveltetésére igénybe vehetik, ha a szükséges munkaerő hiányzik.

Miként kell kérni a munkásosztagokat?

A katonai munkásosztagok kivéznélése iránti kérelmeket az igényelt katonai munkásosztagok számának, az időtartam — a rendeltetési hely — és a vasuti állomásnak megjelölésével, a törvényhatósági gazdasági munkabizottságnál kell előterjeszteni. A kérvényben, vagy külön okmányban a folyamodónak ki kell jelentenie, hogy a katonai munkásosztagok kivéznélésével járó kötelezettségeket magára vállalja. A kérelmet a bizottságnak saját hatáskörében kell a birtok (fatermelő üzem) terjedelmének és a tényleg fennálló munkahiánynak figyelembevételével elbíralni.

A rendelet részletesen intézkedik a gazdasági munkabizottság teendőiről, melyek között legfontosabb, hogy munkásosztagot az előjegyzett folyamodók között elosztja.

Hangsúlyozzuk, hogy a gazdasági munkabizottság elkerülésével a minisztériumnál és bármely katonai hatóságnál előterjesztett kérelem nem fog figyelembe vétetni.

Megjegyzendő, hogy a katonai munkásosztagok a lehetőséghez képest 2—5 hétre bocsátatnak rendelkezésre s a munkát el nem végezhették, ez vagy más osztagokkal, vagy közérő kirendelésével teljesítendő.

Az elszállásolás, élelmezés és díjazás.

A katonai munkásosztagoknak és az azok mellé adott altiszteknek elszállásolása és élelmezése a munkásosztagot igénybe vevő község (város), föld-, szőlő- vagy erdőbirtokos (vállalat) feladata.

Az élelmezést a munkaadó a munkásosztagnak a póttest által eziránt utasított altisztje által nyugta ellenében átadandó élelmezési pénzért tartozik teljesíteni.

A munkásosztag tagjainak, valamint az azok mellé a munka végzése közben gyakorlandó felügyelet czéljából kirendelt altiszteknek, a munkaadó

mindegyik munkanapért a helyi szokásos napszám-nak megfelelő díjazást tartozik kifizetni.

Az erdőgazdaságokban (fatermelő vállalatoknál is a munka sikere érdekében szakmányberek fizetendőik.

Az utazási költségek a munkaadót nem terhelik.

A díjazást a járási főszolgabíró (városi hatóság) által a mezőgazdasági intézőbizottsággal egyetértőleg és a helybeli szokásos napszám figyelembevételével, valamint a végzett munka arányában megállapítja.

Erdőgazdasági munkáknál szakmánybért (átulánybért, egységbért) a teljesített munka arányában és a vidékenként ilyen munkáknál fizetett egységberek figyelembentartása mellett ugyancsak a gazdasági munkabizottság a járási tisztviselővel — de szakértő (erdőfelügyelő vagy más állami erdőtiszt) meghallgatása után — állapítsa meg.

A munkásosztagok, szabadságoltak és fölmentettek foglalkoztatása.

Elvi intézkedése a rendelkeznek, hogy a munkásosztagok azok által foglalkoztatandók, a kik a kivéznélést kérték, de ha sürgős munkájukkal annyira haladtak, hogy a fenmaradó rész csak második-harmadrendű jelentőségű, elsősorban katonai szolgálatra bevonultak földjein kell őket foglalkoztatni E részben a mezőgazdasági intézőbizottságnak kell eljárni.

Ugyanilyen eljárás alkalmazandó a szabadságolt vagy fölmentett mezőgazdák és mezőgazdasági munkásoknál is, ha már saját és hozzátartozóik legsürgősebb munkáit ellátták. Ha nem engedelmessé válnak, behívásuk végett póttesteknek följelentendők. Az idegen földön végzett munkáért a minisztérium kártérítést ad.

A kincstári lovak kikölcsönzése.

A kincstári lovakat csak az okvetlenül szükséges időtartamra, legfeljebb négy-négy hétre kölcsönzik ki, de csak azoknak, a kik kifogástalanul el tudják tartani. De ha a szükség úgy kívánja, a négy hét letelte előtt is bekérheti a kincstár lovak.

A lovak kikölcsönzése iránti kérelmeket a törvényhatósági gazdasági munkás-bizottságnál kell előterjeszteni, mely azokat előjegyzti, de ez még nem jelenti azt, hogy a kért lovak mindenesetre rendelkezésre fognak bocsátatni.

Az igényelt lovak a honvédelmi miniszter távirati intézkedésére fognak rendelkezésre bocsátatni. A kölcsönzött lovak a vasuton a kincstár költségén szállítatnak és élelmeztetnek.

A kiadott lovakat kéthetenként tisztok és katonai állatorvosok megvizsgálják s ha rossz körülmények között találják, azonnal bevonják. Pótlást ilyen helyre azután nem adnak. Arra is ügyelni fognak hogy mezőgazdasági munkára használják-e föl a lovakat, mert ha nem, akkor ezeket is bevonják. A kincstári lovakat csak halaszthatatlan gazdasági munkára lehet és kell fölhasználni. Ezért, ha egyik helyen elvégeztek az elsőrendű munkák, nyomban át kell adni más birtokosnak, elsősorban a katonai vagy népfőlkélesi szolgálatra bevonult, illetőleg hadbavonult birtokosnak sürgős és halasztást nem tűrő mezőgazdasági munkák elvégzésére. A mezőgazdasági intéző-bizottságok kísérik figyelemmel, vajjon a fentebb kifejtettek értelmében fölmerült-e annak a szükség, hogy a kikölcsönzött lovak máshol is foglalkoztassanak.

A gazdák és a mezőgazdasági háborús intézkedések. A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének végrehajtó bizottsága az újabb mezőgazdasági vonatkozású kormányintézkedésekkel foglalkozott. Mutschenbacher Emil a termék értékesítésére és a földhitelre vonatkozó kormányintézkedések idejében való megtételét sürgette, gróf Somsich László azt panaszolta, hogy a gazdaközönség ma sincs még tájékozva, hogy miként fogja gyapjukészletét értékesíteni. Gaál Gaszton nagyon hevesen támada a kormányt a miatt, hogy a mezőgazdasági termeléshez szükséges ipari czukkek óriási megdrágulása ellen nem tesz semmit. A gazdaközönségben — ugymond — az a nézet kezd kialakulni, hogy azok a körök, melyektől az ármegállapítások függenek, érdekelve vannak ipari és kereskedelmi részvénytársaságoknál. Majd azt állítja, hogy a központ nincs tájékozva a visszavételéről. Serbán János erőlyesen tiltakozott a a burkolt gyanúsítások ellen, mire Gaál Gaszton kijelentette, hogy a szavait nem is vonatkoztatta. Serbán arra kérte a szó etséget, hogy a panaszokt konkrét formában közöljék a földművelési miniszterrel, mert csak így remélhető orvoslás. Ugyanerre kérte a gazdákat Bujanovich Sándor elnök is. A tengeri forgalmára vonatkozó kérdések után a korpaközpont elleni sérelmeket is felhozták a gazdák és végül Rubinek Gyula javaslatára elhatározták, hogy küldöttségileg fogják felkeresni a minisztert és szóbeli tárgyalás során közve lenni neki adják elő panaszukat.

Mit requirálnak? Gyakran fordul elő, hogy járatanabb requirálók a gazda szükségletére szükséges vetni való gabonát is requirálják. Ezért helyenvalónak tartjuk felvilágosítani gazda olvasóin-

Szeszgyártáshoz

szükséges **czukorrépat** legmagasabb napi árban veszünk. Ajánlatokat

Spitzer Károly és Fiai szeszgyára, Baja

czimre kérünk.

kat, hogy mit köteles a requirálásnál átadni. Köteles a gazda mindenekelőtt egész buza, rozs, árpa, zab és lisztkészletét a hatóságnál bejelenteni. Ezekből a következő mennyiségeket nem köteles a requirálásnak átadni: A buzából a családjában n. háztartásában, vagy gazdaságában természetbeni ellátást élvező minden egyénre havonként és fejenként 17 kg.-ot (az ellátás folyó évi augusztus 16-ig biztosítandó, a mely időpontig márczius 1-től számítva, fejenként 91 kg. buza tartható vissza.) Mezőgazdasági napszámosok és hadifogyók élelmezésére minden hold földre 4 kg., illetőleg az előírt élelmezési mennyiség számítható. A cseléd-konvencióra szükséges mennyiséget augusztus 16-ig Árpából visszatartható kataszteri holdanként 120 kg. vetőmag, a konvenció és hasas, vagy fias koczának két métermázsá, maglóserlésnek egy métermázsá. Az ezek után feleslegként mutatóköző mennyiséget köteles csak a gazda a Haditermény r.-t.-nak átadni. A H. T. buzáért 36 koronát (36.50) fizet, ha azt november hónap végén már bejelentették, minden egyéb készletért pedig 32 koronát (32.50), feltéve, hogy annak legalább 75 kg. hl. súlya van és nem tartalmaz két százaléknál több szemetet; ellenkezésképp levonások történnek. A mennyiben valakinél volna még be nem jelentett készlet, annak bejelentése, a mennyiben ott a requirálást még nem kezdték meg, most sem késő; de sürgősen teljesíteni kell azt nemcsak hazafias kötelességből, de azért is, mert a készletek eltitkolását rendkívül súlyosan büntetik.

A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének végrehajtó bizottsági ülésén Rubinek Gyula a következőképpen fejtegette a Mezőgazdasági Vámpolitikai Központ álláspontját a Németországgal és Ausztriával való gazdasági megegyezés ügyében. Midőn, ugymond, a vámunió kérdését közjogi aggodalomból elejtették, ez nem jelentette egyúttal azt, hogy a magyar gazdaközönség véglegesen lemondott volna a szabadforgalomból folyó előnyökről, mert a vámunió kivül a megoldásnak más módja is képzelhető, a mely mellett a vámunióval kapcsolatos gazdasági előnyök fenntarthatók a anélkül, hogy a viszony közjogiszempontból aggodalmas lenne. Utalt az osztrák-magyar gazdasági viszonyra, a hol megvan a teljes kölcsönös szabadforgalom, de e mellett meg van őrizve a két parlament teljes szuverénitása. A közös vámterület iparának fenntartása és a jövő fejlődése szerinte fontos érdek, mert a mezőgazdaságnak legbecsebb fogyasztója a vámterület ipara s ennek fejlődése tette lehetővé, hogy a mezőgazdasági termelés tulnyomó része a vámterületen belül nyer elhelyezést. Az Ausztriával kötendő új vám és kereskedelmi szerződés tárgyában a mai vámpolitikai irányzat fenntartását mondotta kívánatosnak. Ennek hatása alatt erősen fejlődött a magyar és osztrák ipar. Az ipari vám azonban nézete szerint nem emelhető, mert az egyoldalú emelés az eddigi egyensúlyt fölborítaná. Első sorban olyan iparok létesítésére és fejlesztésére kell, ugymond törekedni, melyek a mezőgazdasággal közvetlenül kapcsolatosak. Nem helyesíthető azonban olyan iparpolitika, a mely a külföldi nyerstermények földolgozását segitné elő. Az állatkivitel tekintetében nyomtatékkal követelik a megállapodások, hogy Ausztriával szemben ez semmi korlátozásnak alávetve ne legyen. Sáhgy Gyula bár nagy részben helyesli az előterjesztésben foglaltakat, de Magyarország gazdasági kifejlődését csakis az önálló vámterület alapján véli elérhetőnek. A mostani szerződés legfeljebb tíz esztendőre volna megkötendő. Osztróluczy Miklós, Koppély Géza, Desseffy Emil gróf és Andrassy Sándor gróf fölszólalása után Mérey Lajos Sáhgy fejtegetéseit csatlakozott és ennek hangoztatásával veszi tudomásul a jelentést. Bacher Emil szerint óriás kára lesz a malomiparnak, ha sem az őrlési forgalom sem a kikészítési eljárás nem létesíttetik. Desseffy Aurél gróf és Rubinek Gyula fölszólalása után elnök a vitát bezárja és határozatul kimondja, hogy a végrehajtóbizottság a Vámpolitikai Központ megállapodásait tudomásul veszi.

A bácskai alispán a H. T. ellen. Érdekes pör kerekedett Scultéty Ferenc, bács megyei alispán és a H. T. közt. Az alispán a tavalyi viszonyok okulva, az idej aratás után rábirta a megye községeit, hogy írják össze a készletnélküli lakosság gabonaszükségletét s ezt előre biztosítsák. Ezt a községek meg is tették, még kölcsön útján is. Most aztán az történt, hogy a Haditermény megtiltotta a falusi készletek felhasználását s ugy intézkedett, hogy a falukból másfelé vigyék el a fönt említett célból elraktározott mennyiségeket, viszont a községek szükségletét — más területekről egészítették ki. Ebből természetesen az a kár háramlott, hogy a visszkapott gabonáért többet kellett fizetni,

mint a mennyit az elvitt készletekért a községeknek megtérítettek. Az ügynöki díj, a jutalék, a vasuti és egyéb fuvar költség waggononként két-háromezer korona ráfizetéssel járt a községek terhére. Erre aztán Scultéty alispán rendeletet adott ki, a melyben megtiltja, hogy a fejenkénti szükségletre elraktározott gabonából a községek egy szemet is kiadjanak a requiráló ügynökseregnek. Bács megyében most kíváncsian várják, hogy ebben a pörben ki fog győzni.

Kincstári vetőmag-eladás. A mezőhegyesi és kisbéri ménésbirtokon a következő magvak állanak eladás céljából a gazdaközönség rendelkezésére: Mezőhegyesen: árvarozsok 100 kg-ként 100 K, moharmag 75 K, kevert fűmag 180 K; Kisbéren: kölesmag 100 kg-ként 64 K, trigonella 50 K, oberndorfi répmag 140 K, olajbogyó 130 K. A szállítás a vételár előzetes befizetése mellett a megrendelő szákaiban történik a megrendelés sorrendjében.

A kukorica-kérdés. Az OMGE kiküldöttje Osztróluczy Miklós alelnök vezetésével a napokban megjelentek Ghillány Imre báró földmívelésügyi miniszternél, hogy az állattartás érdekét juttassák kifejezésre és a kukorica-requirálás kérdésében a gazdák óhaját és panaszaát szóvá tegyék. A miniszter közölte a küldöttség tagjaival az eddigi intézkedések indító okát, az eddigi intézkedések eredményét és azt, hogy a készletekből mely czimekre történt kiutalás. A jelenvolt választmányi tagok e közléseket tudomásul vették.

Rizstermelés Magyarországon. Évekkel ezelőtt 6—800 katasztrális holdon, a Bánságban már termeltek nálunk rizst. De ezt a termelési ágat megfelelően elhanyagolták, mert az időjárás nem kedvezett neki. Most — mint a »Molnárok Lapja« írja — 600 holdon ismét megpróbálkoznak rizstermeléssel a gróf Karátszonyi-féle torontali birtokon, a melyet ez idő szerint a Telepítő- és Parcellázó bank bérel.

Malombükköny, mint vetőmag. Az országban levő vetőmag-bükkönykészletek nem elegendők arra, hogy a rendes szükségletet fedezzék s ezért ennek pótlásáról kellett gondoskodni. Erre való tekintettel a földmívelésügyi miniszter intézkedett aziránt, hogy a malomokban rendelkezésre álló, kellően tisztított és megfelelő csiraképességű »malombükköny« a jelentkező gazdáknak vetőmag gyanánt rendelkezésre bocsáttassék. Ez a malom bükköny kizárólag zöldtakarmány-nyerés céljából vehető el s magtermelés céljára nem czélszerű azt meghagyni, mert a földet esetleg nagyon elgyomosítaná. A malom-bükkönyből egy-egy gazda 20 métermázsánál többet nem kaphat és annak árát a földmívelésügyi miniszter métermázsánként 25 koronában állapította meg s azonkívül a malom a szákokért métermázsánként 3 korona 20 fillért számíthat fel. A megrendelések a Korpaközponthoz Budapest (Vilmos császár-ut 26. sz.) intézendők s e megrendeléssel együtt a vételárat is be kell küldeni. A Korpaközpont — a mely most végig valami munkához jut, eddig tudvalevőleg semmit sem csinált — a megrendeléseket a beérkezés sorrendjében fogja kielégíteni.

A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének Nick Ede elnöklésével tartott ülésén Jeszenszky Pál egyesületi igazgató bejelentette, hogy a taglétszám meghaladja az 1200-at. Az egyesületnek 300,000 K vagyona van. A gazdatisztek részére állásközvetítéssel is foglalkozott az egyesület, a melynek nyugdíjintézeti vagyona 1 és ½ millió koronára szaporodott.

Czukorrépa — szeszfőzésre. Félhivatalosan jelentik, hogy a pénzügyminiszterium most foglalkozik azokkal a kérelmekkel, a melyek a czukorrépanak szeszgyártás céljára való felhasználására vonatkoznak. Illetékes helyen, tekintettel a meglevő bő czukorkészletekre, valamint arra, hogy a tavalyi répatermelés egy része czukorgyártásra kevésbé lenne alkalmas, azt határozta, hogy a szeszgyáraknak fönt említett kérelmét (tekintet nélkül a répa egészséges, vagy romlott voltára), kedvezően intézik el.

A Mezőgazdasági kémiai ipar a többtermelés szolgálatában. A Magyar Mérnök

és Építész-Egyletben dr. Sigmond Elek nyilvános r. műegyetemi tanár, f. hó 11-én tanulságos előadásban ismertette a mezőgazdasági kémiai iparok jelentőségét a többtermelés szempontjából. Előadásában rámutatott arra, hogy Magyarország jövő hivatása, hogy gazdasági helyzetének és földrajzi fekvésének megfelelően, a tervezett kontinentális blokk éléskamrájává fejlődjék a nélkül, hogy ez az ország természetes gazdaságának kizsárolására, elszegényedésére vezessen. Ezt csak úgy érhetjük el, ha élelmiszeriparunkat céltudatosan szervezzük és kiépítjük és a megfelelő takarmány- és trágyaiparról gondoskodunk.

Sörfőzéshez nem szabad czukrot felhasználni. A pénzügyminiszter a hivatalos lapban rendeletet tett közzé, a mely szerint sörfőzés céljaira bárminemű, akár adózott, akár adózatlan czukrot beszerezni és felhasználni tilos. Mindazok a czukorkészletek, a melyek a sörfőzdék birtokában vannak, az 1916 márczius 10. napján volt állapot szerint legkésőbb márczius hó 14-ikéig a Czukorközpontnak bejelentendők voltak.

A kisüstök megszüntetése. A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesületének választmánya Bódy Bódog javaslatára elhatározta, hogy a kisüstök megszüntetésének tervével szemben a pénzügyminiszterhez felterjesztést intéznek. A pálinkafőzőüstöket tudvalevően requiráltak és községenként csak egy-két üstöt hagytak meg, a mi a szőlőtörköly- és gyümölcs-czefremennyiség kiegyezésére szolgál. A szőlősgazdák ama hirrel szemben, hogy a requirálást a kisüstök végleges megszüntetésére akarják fölhasználni, azt kérik, hogy az elvett rézüstök helyett esetleg vasból készült pálinkafőzőket alkalmazhassanak. Bódy Bódog előadása szerint az ország évi törkölytermése 800.000—880.000 q-át tesz ki 5,000.000 K értékben, a sűrű seprő, csak 10 K-jával számítva, 2,400.000 K, a romlott bor földolgozása 600.000 K értéket képvisel. Ez összesen 8,000.000, a mihez még 8,000.000 értékű gyümölcs-szesz járul. A szőlősgazdák e 16 milliós gazdasági érték megmentésével érvelnek abban a beadványban, a melyet a pénzügyminiszterhez terjesztenek föl.

A borárok maximálása ellen. A Magyar Szőlősgazdák Egyesülete elhatározta, hogy a kormányhoz felírja a bormaximálás esetleges szándéka ellen és részletesen kifejti azokat az okokat, miért nem lehet a borra egyöntetű árat megállapítani és milyen fontos, hogy a szőlősgazdák a lényegesen emelkedett termelési költségekkel szemben megfelelő ellenérték által kecségtessenek, nehogy szőlőiket elhanyagolják. (Az Ujságból.)

Fémet — rézgáliczért. A municziógyártáshoz szükséges fémanyagok beszolgáltatásában már az ország minden tényező osztálya részt vesz. Természetesen nem maradtak ki az akcióból a szőlőbirtokosok sem, a kiknek felajánlották, hogy réztárgyaikat megfelelő mennyiségű rézgáliczért váltják be. A mint értesülünk, a fémbeváltás e formáját egyelőre beszüntették, mert a rézgálicz szállítása körül nehézségek merültek fel. A szőlősgazdák által beküldött fémtárgyakat tehát egyelőre nem cserélik ki rézgáliczra, hanem azok értékét a megállapított magas áron váltja be a Fémközpont.

Az állami rézgálicz szétosztása. Mit is ismeretes, a földmívelésügyi kormány által beszerzett rézgálicz szétosztásával a városi és megyei törvényhatóságok bizattak meg, melynek azok nagyobb részét már meg is felelték, a mennyiben a községi eljárások útján az előjegyzéseket a birtokosoktól felvették. Több megyében panaszkodnak a gazdák, hogy a bejelentésre nagyon rövid terminus szabván ki, sokan nem bírták arra az időre szükségletüket bejelenteni és egyúttal a pénzt is befizetni. Ebből kifolyólag a Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete az összes törvényhatóságokhoz átiratot intéz, a melyben kéri, hogy az utólagos bejelentéseket a gazdák részéről a kékkő szétosztása előtt vegyék figyelembe. Ugyanakkor felkérte őket, hogy az esetleg megmaradó rézgáliczot a törvényhatósá-

A
„HANGYA“

a Magyar Gazdászövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezetet bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, a hol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők utbaigazításért a

„Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX., Közraktár-utca 34. sz.

A „Hangya“ kötelékében az 1914. év végén 1278 fogyasztási szövetkezet működött, a melyek alap- és tartaléktőkéje 11 millió koronára rug, évi forgalmuk pedig meghaladja a 60 millió koronát. Földmívelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés s a termelés fejlesztése. Az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

gok, szövetkezetek, községek, vagy gazdasági egyesületek útján hozzák forgalomba, hogy a kisbirtokosok is, a kik a rézgálicért a pénzt előre letenni nem képesek, hozzájussanak. Miután pedig előreláthatólag az állam még egyszer fog a törvényhatóságoknak rézgálicot rendelkezésükre bocsátani, már most kéri az egyesület a törvényhatóságokat, hogy a másodizbeni bejelentésre hosszabb terminust szabjanak és a szegényebb birtokosokra való tekintettel a rézgálic egyrészt a szövetkezetek stb. útján bocsássák forgalomba. Végül pedig kívánatos volna, ha a törvényhatóságok a gazdákat mielőbb értesíték, hogy mennyi rézgálic fog mindegyik birtokosnak jutni és a feleslegesen befizetett pénzt azonnal utalják nekik vissza.

Közalapítványi birtok parcellázása kisgazdáknak. Áradról írják: A magyarpécskai járásban van négyezer hold közalapítványi kitűnő földbirtok. Eddig a földeket három-négy birtokos bérelte a kincstártól, a szerződések azonban lejártak és azokat az állam nem újította meg, hanem aradmegyei kisgazdáknak apró parcellákban tizenkét évre bérbe adja holdanként ötvenöt koronáért egy évre. A parcellázást egy temesvári bank végzi. A gazdák már bejegyezték a birtokot. Egy cég már megkapta az engedélyt a birtokon át vezetendő vasuti munkálatokra.

Az osztatlan erdők fájának értékesítése. A kormány rendeletet adott ki, a mely szerint a közbirtokosok, illetőleg a volt urbéreszek által választott elnök kérelmére a földművelési miniszter megengedheti, hogy a közös használatu erdőben tűzifa-, cellulozog-fa és tölgyfa czéljára kihasználható faanyagokat nyilvános árverés mellőzésével értékesíthessék. Ezen esetben a faanyag eladási ára a szakszerűen megállapított becsértéknél alacsonyabb nem lehet.

Holland kertészet Magyarországon. Esztergomból írják. Érdekes vendégei voltak e hét szerdáján Esztergombnak. Flederius C. Hon, Hollandia budapesti főkonzulának vezetésével több terménymagkereskedő járt Csernoch hercegprimásnál, hogy valamely nagyobb primási birtokrész átengedését kérje tőle nagyobb szabásu magtermelésre.

A hollandok veteményes terményeket óhajtanának nemes magra nevelni ezen a telepen és így a holland kertészetet szeretnék meghonosítani Magyarországon. Ezért a hercegprimási uradalmak csenkei gazdaságát akarják bérbevenni. A vállalkozók a primási uradalmak vezetőségét is megkeresték ajánlataikkal.

Jelentés a budapesti takarmányvásárról 1916. évi márczius hó 17-ik napján.

Hozatalok és árak.

I. Szálas takarmányok.	Fölhozatal	mm.-kint állérekben	Árak
1. Réti széna I. rendű, ó	20	szekér	2000—2600
2. " " II. " " " " " " " "	90	"	1300—1900
3. " " I. r. új (osak jun. jul.-ban)	—	"	—
4. " " II. " " " " " " " "	—	"	—
5. Sarjuszéna	—	"	—
6. Múharszéna	60	"	2000—2800
7. Luczornaszéna	5	"	2200—2800
8. Lóhereszéna	—	"	—
9. Kőlesszéna	—	"	—
10. Zabos bükköny széna	15	"	1900—2400
11. Takarmányszalma (árpa)	—	"	—
12. Tengeriszár	—	"	—
Összesen szálas takarmány:	190	szekér	
átlag á 1300 kg. Összes súly: 247,000 kilogramm.			
II. Szalma s alomfélék.			
13. Alomszalma	45	szekér	900—1100
14. Zsuppszalma	5	"	1300—1600
15. Szalmaszeveska	—	"	—
16. Réti széna III. rendű, csomagolásra	10	"	1000—1200
Összesen szalmaféle:	60	szekér	
átlag á 1100 kg. Összes súly 66,000 kilogramm.			

A vásár forgalma.

Legtöbb széna érkezett honnan? Ócsa és Laczháza.
Legtöbb szalma érkezett honnan? Üllő és Alsónémedi.

S Z E S Z

A szeszületben a kereslet e héten is élénk volt azonban a kínálat igen gyér, úgy hogy finomított szeszt a legkisebb mennyiségben is néhezen lehetett azonnali szállításra beszerezni.

A márczius 1-én készletben és e hónapban termelő szeszt a pénzügyminiszter 50% ereéig a közszükséglet czéljaira lefoglalta és így a még szabad felét a kereskedelem és szeszszállításhoz maradt. Azonban ország minden részéből beérkező rendelkezéseket a kartell képtelen teljesíteni és csak a régebbi előjegyzéseket, illetve azoknak egy részét szállítja csak le, újabb rendelkezéseket tehát prompt alig teljesítenek.

Finomított szeszt a maximális árban 390—400 K jegyezték,

Denaturált szeszben nagy a hiány és élénk kereslet mellett 140—145 kor. jegyezték.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről gyér a kínálat kontingens nyersszeszben néhány kisebb tétel maximális árban azonnali elhelyezést talált.

NYILTTÉR.

E rovatban közölttekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

VÉDJÜK MEG A MAI ÉRTÉKES ÁLLATÁLLOMÁNYT!

A borjak felnevelése legjobban sikerül, ha minájárt születésük után beoltatjuk azokat

BORJUTÜDŐLOB ÉS BORJUVÉRHAS ELLEN.

Mert: ezek a ragályosírák a legveszedelmesebbek az ujszülöttekre és ezek ellenében módunkban van szérumozással HATÉKONYAN védekezni.

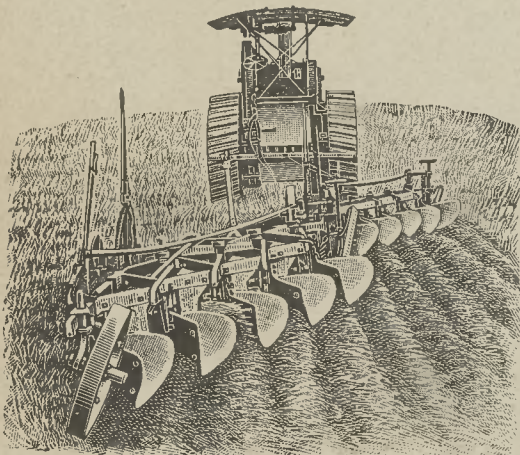
A megfelelő szérumok hazánkban a

Jenner-Pasteur Intézetben

Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 39. sz. a.
készülnek.

Az Intézet első és eredeti termelési helye hazánkban az összes állatgyógyászati szérumoknak és a készítmények államilag felülvizsgálatnak

Felelős főszerkesztő, kiadótulajdonos: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**
Szerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

A galántai ekeversenyen

is újból beigazolódott, hogy a

MACLAREN tulhevitős GŐZEKE

50 és 100 HP nagyságban, a legmodernebb, legszolidabb, legmegbízhatóbb és

a leggazdaságosabb szántógép.

Bővebb felvilágosítást úgy ezen kettősrendszerű gőzekéről, valamint a Garrett-féle magajáró, mint a legjobb kivitelű világhírű gőzcséplőkről, gőzterautókról, gőzuthengerekről, stb. szívesen nyújt a magyarországi vezérképviselőt

FLEISCHL SAMU cég, Budapest, V., Nádor-u. 28.

CSIZMÁK!

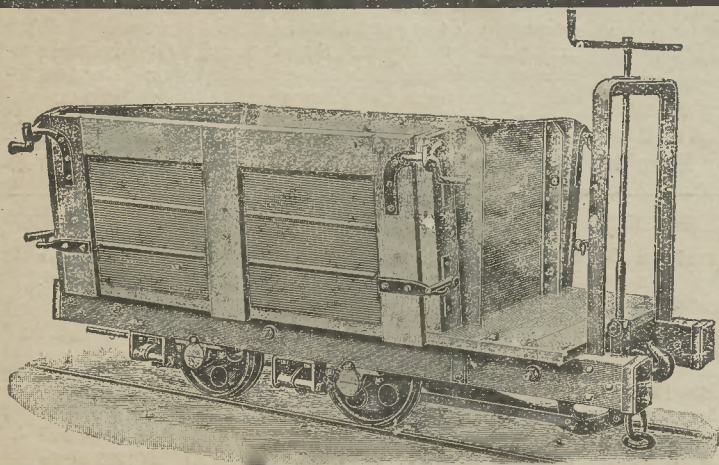
Raktáron levő tehén- és boxbőrből, kemény és puha szárral, megbízható anyagból. Kapható páronként 40 koronáért. Szétküldés utánvétellel **PLASINKA GYULA,** ●●●● Nagyatád, Somogy megye. ●●●●

680 kilogramm tiszta buzaszem volt az eredmény, midőn egy 550 keresztből álló buzaszalmát, mely már egy közönséges dobkosárral lett csépelve, szab. betétsines géppel, szakértő bizottság előtt után-csépelettünk. Pénzt, időt és munkát takarítanak a STERN-féle szab. dobkosárbetéttel.

Kérdézősködésre ingyen és bérmentve nyújt felvilágosítást

Bárdos és Brachfeld, Budapest, VI., Gyár-utca 5.

Magyar Bank és Kereskedelmi R.-T.
Keskenyvágányu Vasutosztálya ●●● Budapest, V.

Gazdasági vasutak

nyomjelzése, tervezése és építése.

A Győri Vagongyár gyártmányainak eladása.

Költségvetések és mérnöki látogatás ingyen!

Eredeti **STOCK** **MOTOREKE**

50–60 lóerős

nagyszámu rendelés folytán csak áprilisi szállításra kapható!

III-ik ekevezető tanfolyam márczius végén kezdődik!

Eddig kb. 1400 gép van üzemben.
Hazánkban 120 STOCK EKE dolgozik.

Néhány referencia:

Diószegi gazdasági cukor és szeszgyár	5 drb.
Magyar Cukoriparr.-t. Szerencs és Botfalu	3 „
Beregmegye alispáni hivatala Beregszász	2 „
lovag Wiener-Welten, Béke és Csütörtök	2 „
Strasser Róbert uradalom, Felsőireg	2 „
Bischitz Salamon és Fia, Majsamiklósvár	2 „
dr. Gross Imre és Jenő Uszögh-Tiszalucz	3 „
Ring Lipót és Samu, Kaposvár	2 „
Zirczi apátság, Zircz	2 „
Abauj-Torna vm. törvényhatósága, Kassa	2 „

stb. stb.

≡ 7 éves referenciák tartósságra. ≡

Allandó nagy raktár BUDAPESTEN tartalék-alkatrészekből és saját javítóműhely. ≡≡≡

III-ik ekevezető tanfolyam márczius végén kezdődik!

Vezérképviselet:

MUNKÁCSI ÉS BÁNKI

okl. gépészmérnökök mérnöki irodája,

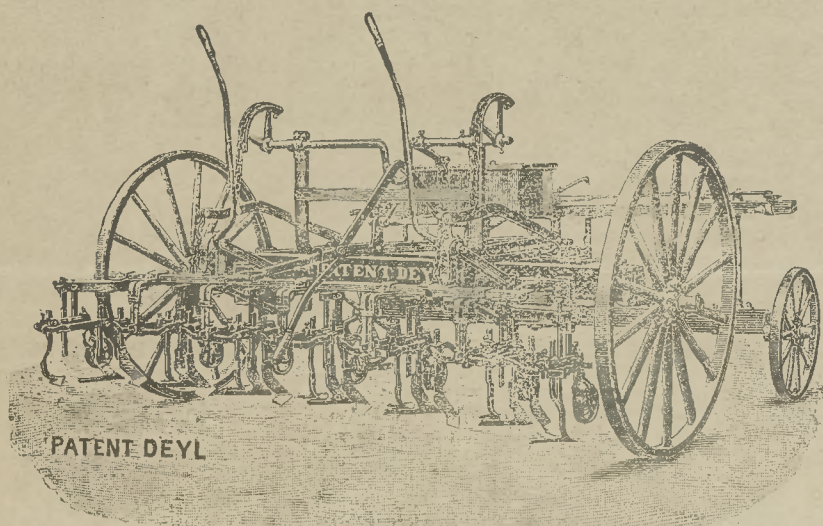
Budapest, VI., Vilmos császár-ut 45. I. em.

Telefon interurbán: 76—94.

Sürgönczim: „Diplings.“

A répaművelés sikeres keresztülvitelének manapság egyetlen gazdaságos módja a

A DEYL -féle speciális répa- kapálógépek megfelelő alkalmazásában rejlik.

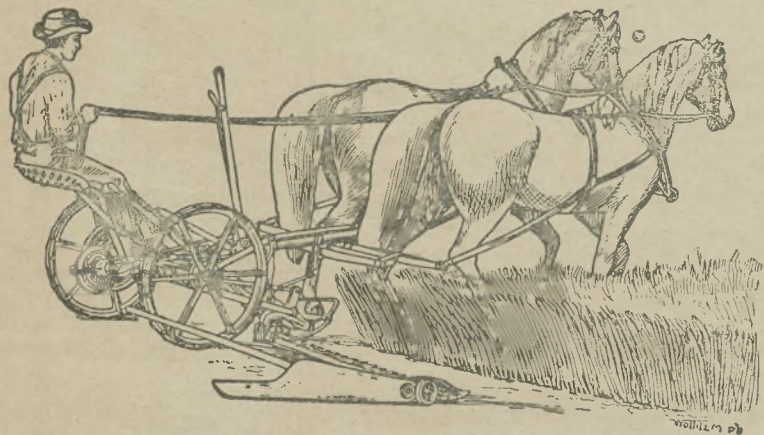

Ezen páratlan munkateljesítményű eszközök szembeötlő előnyeik és a jelenlegi munkásviszonyok következtében különösen nagy keresletnek örvendenek, miért nagyon ajánljuk a répaművelő gazdáknak, hogy a DEYL-féle kapákban mutatkozó szükségletüket, már most, idejében fedezzék, mert csakis ez esetben tudunk a sokoldalú szállítási kötelezettségnek a szokott rendben megfelelni.

Csakis az általunk forgalomba hozott eszközök a DEYL-gyár gyártmányai, míg a többi, hasonelnevezés alatt eladásra kerülő gépek silányabb, kisebb értékű utánzatok!

Elsőrendű anyagból készült és egyszerűségüknél fogva
UTOLÉRHETETLEN SZERKEZETŰ

marokrakó-aratógépeink,
fűkaszálóink,
gereblyéink és
köszörükészülékeink

azonnal szállíthatók és mintaraktárunk bármikor megtekinthetők.

A legsolidabb anyag és legsikerültebb kivitel biztosítja gépeink páratlan munkateljesítményét és elterjedését országszerte.

Érdeklődőknek ábrás leírást küld:

Bächer Rudolf-Melichar Ferenc

Magyarországi Vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND,**

Budapest, VI., Teréz-körut 26. szám.

Távbeszélő: 28—02, 102—05.

Sürgönczim: „Kultur“ Bpest.